

เอกสารวิชาการฉบับที่ /๒๕๕๖

Technical Paper No. /2556

แหล่งและฤดูทำการประมงของเครื่องมือประมงขนาดเล็กบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก
Small scale Fishing Ground and Season in the Eastern Gulf of Thailand

ธัญ ศรีคุ้ม

Tanut Srikum

อนุชา สنجจิตต์สวัสดิ์

Anucha Songjitsawat

สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล
กรมประมง
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

Marine Fisheries Research and Development Bureau
Department of Fisheries
Ministry of Agriculture and Cooperatives

เอกสารวิชาการฉบับที่ /๒๕๕๖

Technical Paper No. /2556

แหล่งและฤดูทำการประมงของเครื่องมือประมงขนาดเล็กบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก
Small scale Fishing Ground and Season in the Eastern Gulf of Thailand

ธัญ ศรีคุ้ม
อนุชา ส่งจิตต์สวัสดิ์

Tanut Srikum
Anucha Songjitsawat

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยฝั่ง
ตะวันออก(ระยอง)
สถาบันวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี
ประมงทะเล
สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล
กรมประมง

Eastern Marine Fisheries Research and
Development Center (Rayong)
Marine Fisheries Research and Technological
Development Institute
Marine Fisheries Research and Development Bureau
Department of Fisheries

รหัสทะเบียนวิจัย ๕๔-๐๔๐๘-๕๔๐๒๑-๐๐๒

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	๑
Abstract	๒
คำนำ	๔
วัตถุประสงค์	๕
วิธีดำเนินการ	๕
๑. สถานที่และระยะเวลาดำเนินการ	๕
๒. การรวบรวมข้อมูล	๕
๓. การวิเคราะห์ข้อมูล	๖
ผลการศึกษาและวิจารณ์ผล	๖
๑. ชนิดเครื่องมือประมง แหล่งและฤดูทำการประมงของขนาดเล็กบริเวณอ่าวไทย ฝั่งตะวันออก	๘
สรุปผลการศึกษา	๓๓
เอกสารอ้างอิง	๓๔

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๑	บริเวณที่ทำการรวบรวมข้อมูล ชนิดและแหล่งทำการประมงของเครื่องมือประมงขนาดเล็ก บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ – กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๕	๖
๒	ประเภทและชนิดของเครื่องมือประมงทะเลขนาดเล็ก บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก ปี พ.ศ. ๒๕๕๔	๘

สารบัญภาพ

ภาพที่		
๑	สถานที่เก็บตัวอย่างและรวบรวมข้อมูลการประมงบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๕
๒	เครื่องมืออวนจมปู บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๑๐
๓	แหล่งทำการประมงเครื่องมืออวนจมปู บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๑๑
๔	เครื่องมืออวนกุ้งสามชั้น บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๑๒
๕	แหล่งทำการประมงเครื่องมืออวนกุ้งสามชั้น บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๑๓
๖	เครื่องมืออวนลอยปลาทุ บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๑๔
๗	แหล่งทำการประมงเครื่องมืออวนลอยปลาทุ บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๑๕
๘	เครื่องมืออวนปลากะบอก บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๑๖
๙	แหล่งทำการประมงเครื่องมืออวนปลากะบอก บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๑๖
๑๐	เครื่องมืออวนปลากุเราสละ บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๑๗
๑๑	แหล่งทำการประมงเครื่องมืออวนปลาสะลุมุเรา บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๑๘
๑๒	เครื่องมืออวนปลาเห็ดโคน บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๑๘
๑๓	แหล่งทำการประมงเครื่องมืออวนปลาเห็ดโคน บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๑๙
๑๔	เครื่องมืออวนปลาทรายแดง บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๒๐
๑๕	แหล่งทำการประมงเครื่องมืออวนปลาทรายแดง บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๒๐
๑๖	เครื่องมืออวนหมึก ๓ ชั้น บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๒๑
๑๗	แหล่งทำการประมงเครื่องมืออวนหมึก ๓ ชั้น บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๒๒
๑๘	เครื่องมือลอบปูพับได้ บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๒๓
๑๙	แหล่งทำการประมงเครื่องมือลอบปูพับได้ที่จับปูม้า บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๒๓
๒๐	เครื่องมือลอบปูดำพับได้ บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๒๔
๒๑	แหล่งทำการประมงเครื่องมือลอบปูพับได้ที่จับปูดำ บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๒๔
๒๒	แหล่งทำการประมงเครื่องมือลอบปูพับได้ที่จับหอยหวาน บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๒๕
๒๓	เครื่องมือลอบหมึกแบบโครง บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๒๖
๒๔	เครื่องมือลอบหมึกแบบพับได้ บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๒๖
๒๕	แหล่งทำการประมงเครื่องมือลอบหมึก บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๒๗
๒๖	เครื่องมือลอบหมึกสาย บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๒๗

ภาพที่		หน้า
๒๗	แหล่งทำการประมงเครื่องมือลอบหมึกสาย บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๒๘
๒๘	เครื่องมือลอบปลา บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๒๙
๒๙	แหล่งทำการประมงเครื่องมือลอบปลา บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๒๙
๓๐	เครื่องมือเบ็ดตกหมึก โยธกาทกหมึก บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๓๐
๓๑	แหล่งทำการประมงเครื่องมือเบ็ด บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๓๓
๓๒	เครื่องมือกึ่งปลอมตกหมึก บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๓๑
๓๓	เครื่องมือเบ็ดราวเกี่ยวเหยื่อ บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก	๓๒

แหล่งและฤดูทำการประมงของเครื่องมือขนาดเล็กบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

ธนัช ศรีคุ้ม และ อนุชา ส่งจิตต์สวัสดิ์
ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยฝั่งตะวันออก (ระยอง)

บทคัดย่อ

ศึกษาเครื่องมือประมงขนาดเล็กบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ถึงกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๕ ในหมู่บ้านชาวประมงในพื้นที่ ๓ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด จำนวน ๑๐ อำเภอ ๓๒ ตำบล ๔๗ หมู่บ้าน พบมีเครื่องมือประมงขนาดเล็ก จำนวน ๓ ประเภท จำนวน ๑๗ ชนิด โดยเครื่องมือประมงที่พบทำการประมงมากที่สุดได้แก่เครื่องมือประเภทอวนติดตา และลอบ ซึ่งเครื่องมือประมงหลัก ประเภทอวนติดตาชนิดที่พบมาก ๓ ชนิด คือ อวนจมปู อวนลอยกุ้งสามชั้น และ อวนลอยปลาหู โดยอวนจมปู ทำการประมงที่ระดับความลึกน้ำ ๑.๐-๒๔.๐ ม. มีระยะห่างฝั่ง ๐.๕-๑๕ กม. ทำการประมงหนาแน่นบริเวณอ่าวเพ จ.ระยอง และร่องเกาะช้าง อ่าวตราด จ.ตราด อวนลอยกุ้งสามชั้น ทำการประมงที่ระดับความลึกน้ำ ๒.๐-๒๑.๐ ม. มีระยะห่างฝั่ง ๒.๐-๑๐.๐ กม. ทำการประมงหนาแน่นบริเวณร่องเกาะช้าง และเขตอำเภอคลองใหญ่ จ.ตราด และอวนลอยปลาหู ทำการประมงที่ระดับความลึกน้ำ ๒.๐-๒๔.๐ ม. มีระยะห่างฝั่ง ๐.๕-๑๐.๐ กม. ทำการประมงหนาแน่นบริเวณทิศตะวันออกของเกาะเสม็ด จ.ระยอง หน้าอ่าวคู้กระเบน จ.จันทบุรี และร่องเกาะช้าง อ่าวตราด จ.ตราด ซึ่งเครื่องมือประมงทั้ง ๓ ชนิดนี้มีการทำประมงตลอดทั้งปี และเครื่องมือที่พบรองลงมา คือ เครื่องมือ ประเภทลอบ ที่พบทำการประมงมาก ๓ ชนิด คือ ลอบปูแบบพับได้ ลอบหมึก และลอบหมึกสาย โดยลอบปูแบบพับได้ มี ๒ ชนิด ได้แก่ ลอบปูม้าแบบพับได้ ทำการประมงที่ระดับความลึกน้ำ ๒.๐-๑๘.๐ ม. มีระยะห่างฝั่ง ๐.๕-๘ กม. ทำการประมงบริเวณหน้าปากน้ำพังราด จ.ระยอง อ่าวคู้กระเบน จ.จันทบุรี และอ่าวตราด จ.ตราด ฤดูทำการประมงช่วงเดือน เมษายนถึงพฤษภาคม และลอบปูดำแบบพับได้ ส่วนใหญ่ทำการประมงในคลอง มีระดับความลึกน้ำ ๑.๐-๑๐.๐ ม. ระยะห่างฝั่ง ๐.๕-๔.๐ กม. ทำการประมงหนาแน่นบริเวณอ่าวตราด ซึ่งลอบปูแบบพับได้ทั้ง ๒ ชนิดนี้ ส่วนใหญ่ทำการประมงตลอดทั้งปี ลอบหมึก ทำการประมงที่ระดับความลึกน้ำ ๖.๐-๓๐.๐ ม. ระยะห่างฝั่ง ๒.๐-๒๕.๐ กม. ทำการประมงหนาแน่นบริเวณทิศใต้ของเกาะเสม็ด จ.ระยอง และหมู่เกาะช้าง เกาะกูด จ.ตราด ทำการประมงตลอดปี และลอบหมึกสาย ทำการประมงที่ระดับความลึกน้ำ ๓.๐-๒๐.๐ ม. มีระยะห่างฝั่ง ๐.๕-๑๐.๐ กม. ทำการประมงบริเวณหน้าหาดพะยูน อ.บ้านฉาง จ.ระยอง และหน้าอ่าว อำเภอคลองใหญ่ จ.ตราด ทำการประมง หนาแน่น ช่วงเดือน พฤศจิกายนถึงพฤษภาคม ส่วนใหญ่ชาวประมงจะทำการประมงตลอดทั้งปี

คำสำคัญ: เครื่องมือประมงขนาดเล็ก อ่าวไทยฝั่งตะวันออก

*ผู้รับผิดชอบ : ๒ หมู่ ๒ ต.เพ อ.เมือง จ.ระยอง ๒๑๑๖๐ โทร. ๐ ๓๘๖๕ ๑๗๖๔

e-mail: srikum_tt@hotmail.com

Small Scale Fishing Ground and Season in the Eastern Gulf of Thailand

Tanut Srikum and Anucha Songjitsawat

Eastern Marine Fisheries Research and Development Center (Rayong)

Abstract

Study on small scale fishing gear along the eastern Gulf of Thailand during October ๒๐๑๐-September ๒๐๑๑ in the fishing villages of ๓ provinces, namely Rayong, Chanthaburi and Trat Province, including ๑๐ Districts, ๓๒ Sub-districts or ๔๗๗ villages. There were ๓ types or ๑๗ kinds of small scale fishing gears found. Most typically operated fishing gears were the gill net and trap fishing gears. Mainly, ๓ kinds of gill nets were found, there were crab gill nets, shrimp trammel nets and Indo-Pacific mackerel gill nets. Fishing grounds for the crab gill net was located at the water depth ๑.๐-๒๔.๐ meter and ๐.๕-๑๕.๐ kilometers far from shore. The fishing was highly concentrated in Ao Phe, Rayong Province and from the Chang Channel to Ao Trat, Trat Province. Fishing grounds for the shrimp trammel net was located at the water depth ๒.๐-๒๑.๐ meter and ๒.๐-๑๐.๐ kilometers far from shore. The fishing was highly concentrated from the Chang Channel to Khlong Yai District, Trat Province. Fishing grounds for the Indo-Pacific mackerel gill net was located at the water depth ๒.๐-๒๔.๐ meter and ๐.๕-๑๐.๐ kilometers far from shore. The fishing was highly concentrated in the eastern of Samet Island, Rayong Province, Kung-Kraben Bay, Chanthaburi Province and in the Chang Channel, Trat Province. Fishing with the ๓ kinds of nets could be done throughout the year. Besides the net fishing gears, ๓ kinds of trap fishing gear were found, namely the collapsible crab traps, squid traps and octopus traps. There were ๒ kinds of the collapsible crab traps, the first ones were operated in the water depth ๒.๐-๑๘.๐ meter and ๐.๕-๘.๐ kilometer far from shore. Fishing was concentrated in Pung-Rat Bay, Rayong Province, Kung-Kraben Bay, Chanthaburi Province and in Ao Trat, Trat Province. The other ones were used to catch the mud-crab. Fishing was mainly operated inside the canals and mangrove areas where the water depth was ๑.๐-๑๐.๐ meter. Fishing was highly concentrated in Ao Trat, Trat Province. Both of the collapsible crab traps could be done throughout the year. The squid traps were operated at the water depth ๒.๐-๓๐.๐ meter and ๒.๐-๒๕.๐ kilometer far from shore. The squid traps were fished in the water depth ๒.๐-๓๐.๐ meter and ๒.๐-๒๕.๐ kilometer far from shore. The fishing was highly concentrated southern of the Samet Island, Rayong Province and around the Chang and Kut Islands, Trat Province. The fishing could be done throughout the year. And the octopus traps were fished in the water depth ๓.๐-๒๐.๐ meter and ๕.๐-๑๐.๐ kilometer far from shore. Fishing was highly concentrated in Payun Bay, Ban Chang District, Rayong Province and Khlong Yai District, Trat

Province. The fishing could be done seasonally during November-May or throughout the year.

Keywords : small scale fishing gears, eastern Gulf of Thailand

* Corresponding author : မ်း Moo မ်း, Phe Sub-district, Muang District, Rayong Province ၁၁၁၁၀, Thailand

Tel. ၀ ၈၈၆၆ ၈၈၆၆ e-mail : x.nntapon@hotmail.com

คำนำ

บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออกชาวประมงส่วนใหญ่เป็นชาวประมงพื้นบ้าน ซึ่งเป็นการทำประมงห่างจากฝั่งไม่เกิน ๓ กม. ใช้เรือประมงที่มีความยาวไม่เกิน ๑๔ ม. และใช้แรงงานในครัวเรือนทำการประมง โดยผลิตประมงส่วนใหญ่ขายเพื่อการยังชีพ แต่บางส่วนจะขายทำรายได้ใช้จ่ายในครัวเรือน มีการทำประมงด้วยเครื่องมือประมงหลายชนิด ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องชนิดของเครื่องมือประมง แหลงทำการประมง และจำนวนของเครื่องมือทำการประมงอยู่ตลอดเวลา จึงได้มีการศึกษาถึงเครื่องมือประมงทะเลในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เช่น กมลพันธ์ และสมเดช (๒๕๓๗) ได้สำรวจชนิดและปริมาณเครื่องมือประมงทะเลในเขตจังหวัดตราด นันทพล และคณะ (กำลังจัดพิมพ์) ได้ศึกษาการประมงพื้นบ้านในจังหวัดตราด อนุชา และคณะ (๒๕๕๔) ศึกษาเครื่องมือประมงทะเลขนาดเล็กบริเวณเกาะช้าง และเกาะกูด จังหวัดตราด ปี ๒๕๕๒ ซึ่งผลการศึกษาเหล่านี้ทำให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับชนิดและจำนวนเครื่องมือประมงใช้ทำการประมงทะเลในจังหวัดตราด อีกทั้งยังมีการสำรวจพบเครื่องมือชนิดใหม่ที่มีการนำเข้ามาใช้ทำการประมงในพื้นที่ แสดงให้เห็นว่าชาวประมงในพื้นที่อ่าวไทยฝั่งตะวันออก มีการปรับปรุง พัฒนา และดัดแปลงเครื่องมือที่ใช้ทำการประมง อย่างต่อเนื่อง ให้สัมพันธ์ต่อชนิดและขนาดของสัตว์น้ำในพื้นที่อยู่ตลอดเวลา

ดังนั้นในการศึกษานี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาในเรื่อง ของแหลงและฤดูทำการประมง ของเครื่องมือประมงขนาดเล็ก ที่มีการทำการประมงอยู่ในพื้นที่อ่าวไทยฝั่งตะวันออก เพื่อใช้สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการบริหารจัดการด้านเครื่องมือประมงทะเลขนาดเล็กต่อไป

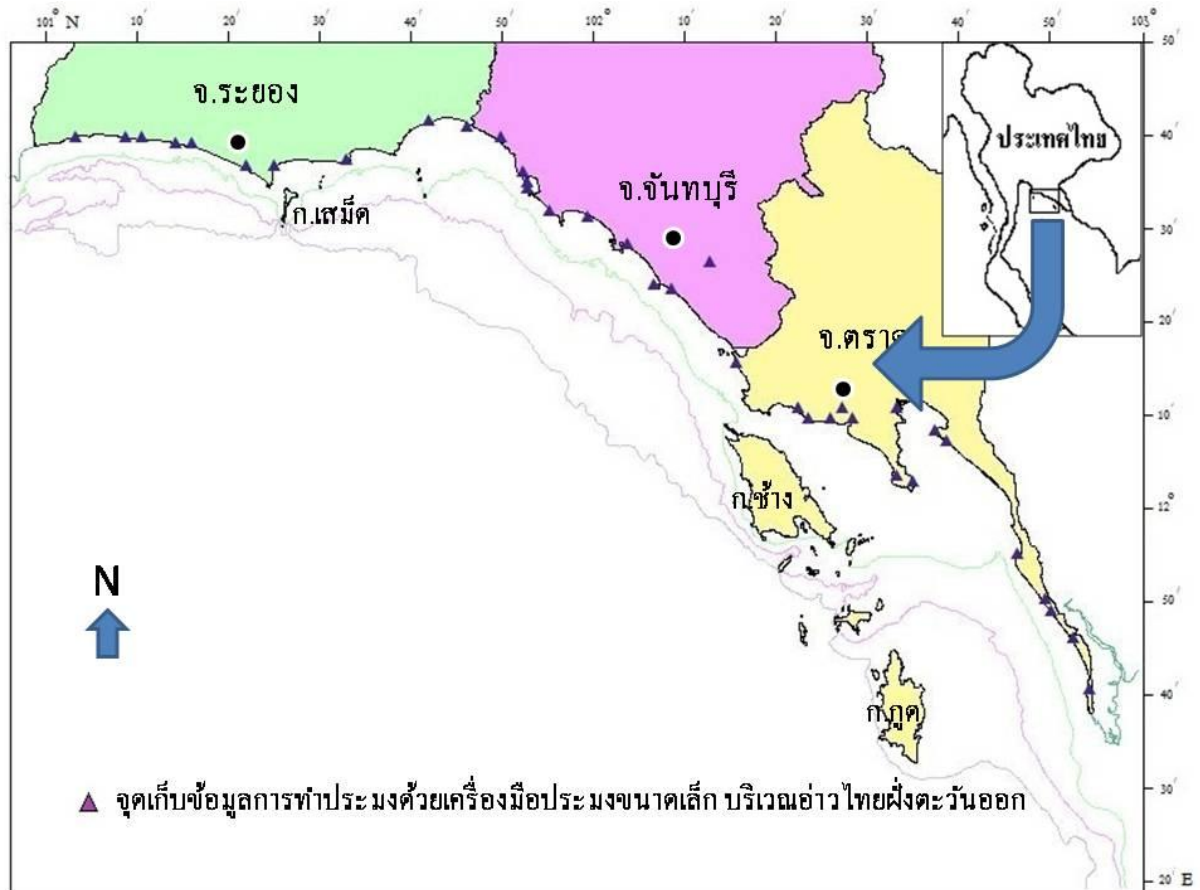
วัตถุประสงค์

๑. ศึกษาชนิดเครื่องมือประมง. แหล่งและฤดูทำการประมงของขนาดเล็กบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

วิธีดำเนินการ

๑. สถานที่และระยะเวลาดำเนินการ

ดำเนินการเก็บ รวบรวม ข้อมูลเครื่องมือประมง ขนาดเล็ก จากหมู่บ้านชาวประมงที่ทำการประมง บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก ๓ จังหวัด (ภาพที่ ๑) ได้แก่ จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด เก็บข้อมูลเดือนละ ๑ ครั้ง ประมาณ ๔ วัน ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ - กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๕

ภาพที่ ๑ สถานที่เก็บตัวอย่างและรวบรวมข้อมูลการประมงบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

๒. การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ได้ดำเนินการเก็บข้อมูล ทั้งในหมู่บ้านชาวประมง จากชาวประมงที่ทำการประมงด้วยเครื่องมือประมงขนาดเล็ก และส่วนหนึ่งดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูล จำนวนเรือประมงในแต่ละ

ละชนิดเครื่องมือ จากการดำเนินกิจกรรมการสำรวจจำนวนเรือประมงทะเล ปี ๒๕๕๔ ตามแผนแม่บทการจัดการประมงทะเลไทย มีรายละเอียด ดังนี้

๒.๑ รวบรวมข้อมูล ชนิดของเครื่องมือประมงขนาดเล็ก ที่ทำการประมงบริเวณชายฝั่งทะเล บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก โดยการดำเนินการสำรวจข้อมูลขอ ใช้งานเครื่องมือประมงทำการประมงในหมู่บ้านประมงทุกจังหวัด ได้แก่ จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด

๒.๒ สอบถามข้อมูลทางการประมง โดยการสัมภาษณ์ชาวประมงเกี่ยวกับ รูปแบบ ลักษณะและขนาดของเครื่องมือประมง วิธีการทำประมง ชนิดสัตว์น้ำหลักที่จับได้ของเครื่องมือประมงชนิดนั้นๆ

๒.๓ สอบถามถึงแหล่ง หรือบริเวณที่ทำการประมง หรือให้ชาวประมงระบุตำแหน่งที่ ตนเองทำการประมง ลงในแผนที่ จัดเตรียมไว้ในการเก็บข้อมูล เพื่อนำมาจัดทำแผนที่แหล่งทำการประมง ของเครื่องมือประมงขนาดเล็กแต่ละชนิด รวมถึงการสอบถามถึงความลึกของน้ำในแหล่งประมง ระยะทำ ฝั่งของแหล่งประมง และช่วงฤดูในการทำประมงของเครื่องมือประมงชนิดนั้นๆ

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ จำแนกชนิดและประเภทของเครื่องมือประมง ขนาดเล็ก ที่พบทำการประมงบริเวณ อ่าวไทย ฝั่งตะวันออก ตามคู่มือการจำแนกประเภทเครื่องมือประมงทะเล (กองประมงทะเล, ๒๕๔๐)

๓.๒ วิเคราะห์ถึงรูปแบบ และลักษณะการทำประมงของเครื่องมือประมงที่พบ

๓.๓ วิเคราะห์ถึงแหล่งทำการประมง สภาพพื้นทะเล ความลึกของระดับน้ำในแหล่งทำการประมง พร้อมทั้งจัดทำแผนที่แหล่งทำการประมงของเครื่องมือทำการประมงแต่ละชนิด

๓.๔ วิเคราะห์ถึงฤดูทำการประมงของเครื่องมือทำการประมงแต่ละชนิด

ผลการศึกษาและวิจารณ์ผล

ในการศึกษา ชนิดและแหล่ง ทำการประมง ของเครื่องมือประมง ขนาดเล็ก บริเวณอ่าวไทยฝั่ง ตะวันออก ได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล จากชาวประมงในหมู่บ้านชาวประมง ในพื้นที่ ๓ จังหวัด ได้แก่ จังหวัด ระยอง จันทบุรี และตราด รวมทั้งสิ้นจำนวน ๑๐ อำเภอ ๒๗ ตำบล ๔๓ หมู่บ้าน (ตารางที่ ๑) ได้แก่

ตารางที่ ๑ บริเวณที่ทำการรวบรวมข้อมูล ชนิดและแหล่งทำการประมงของเครื่องมือประมงขนาดเล็ก บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ – กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๕

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	ชื่อบ้าน
ระยอง	บ้านฉาง	บ้านฉาง	๔	บ.หาดพะยูน
	เมือง	เนินพระ	๔	บ.กรอกยายชา
		เนินพระ	๕	บ.ตากวน-อ่าวประดู่
		ปากน้ำระยอง	เขตเทศบาล	บ.แก้อยอด
		ปากน้ำระยอง		บ.แหลมรุ้งเรือง

		ตะพง	๙	บ.ตะพงนอก
		เพ	๒	บ.เพ
แกลง		ซากพง	๒	บ.อ่าวเจริญ
		ปากน้ำประแส	๑	บ.ตลาดตอนล่าง
		พังราด	๑	บ.ปากน้ำพังราด
จันทบุรี	นายายอาม	กระแจะ	๑	บ.ปากน้ำกระแจะ
		สนามไชย	๗	บ.หนองน้ำขาว
		สนามไชย		บ.หัวแหลม
ท่าใหม่		คลองขุด	๖	บ.หัวแหลมเจ้าหลาว
		คลองขุด	๗	บ.คิ่งกระเบน
		ตะกาดงิ้ว	๘	บ.คลองตาสั่งข์
แหลมสิงห์		บางกระไชย	๖	บ.บางกระไชย
		ปากน้ำแหลมสิงห์	๑	บ.ปากน้ำแหลมสิงห์
		เกาะเปริด	๑	บ.เกาะเปริด
		เกาะเปริด	๖	บ.ปากคลอง
	ขลุง	ขลุง	เขตเทศบาล	เทศบาล สาย ๒
ตราด	เมือง	หนองคันทรง	๑	บ.แหลมหิน
		หนองคันทรง	๒	บ.ท่าระแนะ
		หนองโสน	๒	บ.ปากคลองน้ำเขียว
		อ่าวใหญ่	๒	บ.อ่าวเลน
จังหวัด	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	ชื่อบ้าน
		อ่าวใหญ่	๖	บ.แหลมสน
		แหลมกลัด	๑	บ.ปากคลองอ่าวระวะ
		แหลมกลัด	๒	บ.แหลมกลัด
		แหลมกลัด	๑๐	บ.ชายเนิน
คลองใหญ่		หาดเล็ก	๓	บ.หาดศาลเจ้า
		คลองใหญ่	๑	บ.เจ๊กลัก
		คลองใหญ่	๕	บ.คลองตาทนีก
		คลองใหญ่	๖	บ.บางอิน

	คลองใหญ่	๗	บ.สวนมะพร้าว
	ไม้รูด	๓	บ.ห้วงโสม
	ไม้รูด	๖	บ.ร่วมสุข
	ไม้รูด	๗	บ.คลองขุด
แหลมงอบ	น้ำเชี่ยว	๑	บ.ท้ายเขา
	แหลมงอบ	๑	บ.ยายม่อม
	แหลมงอบ	๕	บ.แหลมทองกลาง
	คลองใหญ่	๒	บ.หนอนเตียน
	คลองใหญ่	๖	บ.ธรรมชาติล่าง
	บางปิด	๕	บ.ปากคลอง

๑. ชนิดเครื่อง มือประมง แหล่งและฤดูทำการ ประมงของเครื่องมือประมง ขนาดเล็ก บริเวณอ่าวไทยฝั่ง ตะวันออก

จากการศึกษา เครื่องมือประมงขนาดเล็ก ที่พบทำประมงบริเวณ อ่าวไทยฝั่งตะวันออก พบ ว่ามี เครื่องมือประมง ทั้งสิ้น ๓ ประเภท จำนวน ๒๒ ชนิด (ตารางที่ ๒) โดยพบเครื่องมือประมงประเภทอวนติดตาม มากที่สุด รองลงมาคือประเภทลอบ และประเภทเบ็ด ตามลำดับ

ประเภทที่ ๑ คือ เครื่องมือประมงประเภทอวนติดตาม มีจำนวน ๘ ชนิด จำนวนเรือประมงที่ทำการประมงด้วยเครื่องมือประมงประเภทนี้ จำนวน ๒,๖๕๙ ลำ คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๑๓ ของจำนวนเรือประมงทั้งหมด เครื่องมือประมงประเภทอวนติดตามที่พบมีการทำประมงมาก ได้แก่ อวนจมปู อวนกุ้งสามชั้น และอวนลอยปลาทุ ซึ่งการที่เครื่องมืออวนจมปูพบมีการทำประมงมากที่สุด

ตารางที่ ๒ ประเภทและชนิดของเครื่องมือประมงทะเลขนาดเล็ก บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก ปี พ.ศ. ๒๕๕๔

ลำดับ	ประเภท	ชนิดเครื่องมือ	จำนวนเรือประมง (ลำ) *
๑	อวนติดตาม	๑.อวนจมปู	๑๓๒๕
		๒.อวนกุ้งสามชั้น	๗๙๑
		๓.อวนลอยปลาทุ	๓๕๐
		๔.อวนลอยปลากระบอก	๑๖๗
		๕.อวนปลาทุเรา, สละ	๑๘
		๖.อวนปลาเห็ดโคน	๘
		๗.อวนปลาทรายแดง	-
		๘. อวนหมึกสามชั้น	-

๒	ลอบ	๑.ลอบปูม้า (พับได้)	๗๑๘
		๒.ลอบปูดำ (พับได้)	๑๕๘
		๓.ลอบหมึก	๑๐๘
		๔.ลอบหมึกสาย	๔๗
		๕.ลอบปลา	๔๑
๓	เบ็ด	๑.เบ็ดมือ	๒๖๑
		๒.เบ็ดลากหมึก	๑๕๒
		๓.เบ็ดตกหมึก	๕๒
		๔.เบ็ดราวเกี่ยวเหยื่อ	๑๖
รวม			๔,๔๑๕

หมายเหตุ (*) ข้อมูลจากการสำรวจจำนวนเรือประมงทะเลไทย ปี ๒๕๕๔

ประเภทที่ ๒ คือ เครื่องมือประเภทยลอบ พบทั้งสิ้น จำนวน ๕ ชนิด มีจำนวนเรือประมงที่ทำการประมงด้วยเครื่องมือประมงประเภทนี้ จำนวน ๑,๐๗๒ ลำ คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๔๕ ของจำนวนเรือประมงทั้งหมด เครื่องมือประมงประเภทลอบที่พบทำการประมงมาก ได้แก่ ลอบปูพับได้ ลอบหมึก และลอบหมึกสาย

ประเภทที่ ๓ คือ เครื่องมือประเภทเบ็ด พบทั้งสิ้นจำนวน ๔ ชนิด มีจำนวนเรือประมงที่ทำการประมงด้วยเครื่องมือประมงประเภทนี้ จำนวน ๔๘๑ ลำ คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๔๒ ของจำนวนเรือประมงทั้งหมด เครื่องมือประมงประเภทเบ็ดที่พบทำการประมงมาก ได้แก่ เบ็ดมือ และเบ็ดลากหมึก

ซึ่งรายละเอียดของเครื่องมือประมงแต่ละชนิด มีดังนี้

๑. เครื่องมือประเภทยลอบ

๑.๑ อวนจมปู มีลักษณะ อวนเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า เนื้ออวน เป็น อวนเอ็น ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๐.๒๕ และ ๐.๓๐ มม. มีขนาดตาอวน ๗.๖๒-๑๐.๑๖ ซม. (๓.๐-๔.๐ นิ้ว) ส่วนมากนิยมใช้ขนาดตาอวน ๘.๘๙ ซม. (๓.๕ นิ้ว) จำนวนตา ลึก ๑๕ ตา เชือกคร่าวบนและคร่าว ล่างใช้เชือกโพลีเอทิลีน (Polyethylene) ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๒.๐-๔.๐ มม. จำนวนเชือกคร่าวบนและล่าง ส่วนมากชาวประมงจะใช้ด้านละ ๒ เส้น แต่บางรายอาจมีเชือกคร่าวบน ๒ เส้น เนื่องจากต้องการความแข็งแรงในการ ถูตึงเวลาใช้อวน เชือกคร่าว ล่างอาจใช้เชือกเส้นเดียว เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย ซึ่งจำนวนของเชือกคร่าวที่ใช้ก็จะขึ้นอยู่กับขนาดของเชือก คร่าวด้วย ส่วนเนื้ออวนเมื่อนำ มาประกอบกับ ฟันลอย และตะกั่วถ่วงเป็นอวนจมปูสำเร็จ จะมีความยาวเฉลี่ยต่อผืน ประมาณ ๘๐.๐-๙๐.๐ ม. ชาวประมง ๑ รายจะมีอวนที่ใช้ในการทำการประมง จำนวน ๒-๑๔ ชุด อวนชุดหนึ่งจะประกอบด้วยผืนอวน ๔-๑๐ ผืน และออกทำการประมง ๑ ครั้ง/วัน เพื่อนำอวนชุดใหม่ไปวาง และกู้อวนชุดเก่าที่วางทิ้งไว้ในทะเลกลับเข้าฝั่ง ซึ่งจะใช้เวลาในการวางอวนค้างคืนไว้ในทะเล ๑-๓ วัน หรือในบางช่วงเวลาที่น้ำขึ้นน้ำลงอาจวางอวนทิ้งไว้ถึง ๔ วัน มีอัตราการจับปูม้า ๐.๐๑ กก./อวน ๑๐๐ ม.

จากการศึกษา พบว่า เครื่องมืออวนจมปูเป็นเครื่องมือประมงประเภทยลอบ (ภาพที่ ๒) ที่พบมีทำการประมงมากที่สุด เพราะบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก มีชายฝั่งติดทะเลซึ่งส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยว

ทำให้ปูม้าเป็นสัตว์น้ำที่ตลาดมีความต้องการสูงและมีราคาแพง จึงเป็นแรงจูงใจที่ทำให้ชาวประมงหันมาทำการประมงด้วยเครื่องมือชนิดนี้จำนวนมาก สอดคล้องกับบุญชัย และคณะ (๒๕๕๐) รายงานว่าปูม้า ถูกจับได้ง่ายโดยเครื่องมืออวนจมปู ซึ่งชาวประมงสามารถประกอบเครื่องมือใช้เองได้ง่ายไม่ซับซ้อน ต้นทุนการผลิตและทำประมงไม่สูง มีวิธีทำการประมงง่ายและสามารถทำได้ตลอดทั้งปี

โดยเครื่องมือ อวนจมปูที่พบทำการประมง มีส่วนประกอบและ โครงสร้าง รวมถึงวิธีการทำประมงไม่เปลี่ยนไปจากเดิม ที่ได้มีการศึกษา มาในอดีต (กมลพันธ์ และสมเดช, ๒๕๓๗; นันทพล และคณะ (กำลังจัดพิมพ์); อนุชา และธีรยุทธ, ๒๕๕๔) ศึกษาในพื้นที่จังหวัดตราด รายงานว่า อวนจมปูที่ใช้ทำการประมงในจังหวัดตราด จะใช้ตาอวนขนาดตา ๘.๗๕-๑๐.๐ ซม. มีจำนวนตาลีก ๑๐.๕, ๑๒.๕ และ ๑๔ ตา และใช้เนื้ออวนขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๐.๒๕ มม. ชาวประมงส่วนใหญ่นิยมใช้ตาอวนขนาด ๘.๘๙ ซม. (๓.๕ นิ้ว) มีอวนที่ใช้ในการทำประมง ๓-๒๐ ชุด และอวนชุดหนึ่งมีจำนวนผืนอวน ๓-๙ ผืน ซึ่งในแต่ละพื้นที่จะมีความแตกต่างกันในเรื่องของ การเลือกใช้ ขนาดตาอวน ชนิดของเชือกคร่าว จำนวน เชือกคร่าว ชนิดของทุ่นลอย ขนาด ของน้ำหนักถ่วง และอัตราส่วนของผืนอวน เป็นต้น ซึ่งความแตกต่างในเรื่องของการใช้เนื้ออวนที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของเนื้ออวนที่ต่างกันในแต่ละพื้นที่ขึ้นอยู่กับ ความซุกซม ขนาดของปูม้า และปริมาณขยะที่มีอยู่ในแหล่งทำการประมงด้วย ชาวประมงจะคำนึงถึงความคุ้มค่ากับการลงทุน เป็นหลัก กล่าวคือ อวนจมปูที่ใช้เนื้ออวนที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง เล็ก จะมีประสิทธิภาพในการจับปูม้าได้ดีกว่า เนื่องจากมีเนื้ออวนเส้นเล็กสามารถเกี่ยวพันปูม้าได้ดีกว่า แต่จะมีข้อเสีย คือ จะติดเปลือกหอยและขยะมากเช่นเดียวกัน ทำให้เนื้ออวนขาดเสียหายง่าย เนื้ออวนจึงมีอายุการใช้งานที่สั้น การเลือกใช้เนื้ออวนเส้นเล็กจะพบมีการใช้ในพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เป็นส่วนใหญ่ เช่น บริเวณตำบลเพ จังหวัดระยอง ปูม้ามีความต้องการสูง จึงเป็นสัตว์น้ำที่มีราคาคุ้มค่ากับการลงทุน แต่ในบางพื้นที่ เช่น บริเวณอ่าวคุ้งกระเบน จังหวัดจันทบุรี ชาวประมงจะเลือกใช้เนื้ออวนที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๐.๓๐ มิลลิเมตร ซึ่งมีอายุการใช้งานที่นานกว่า

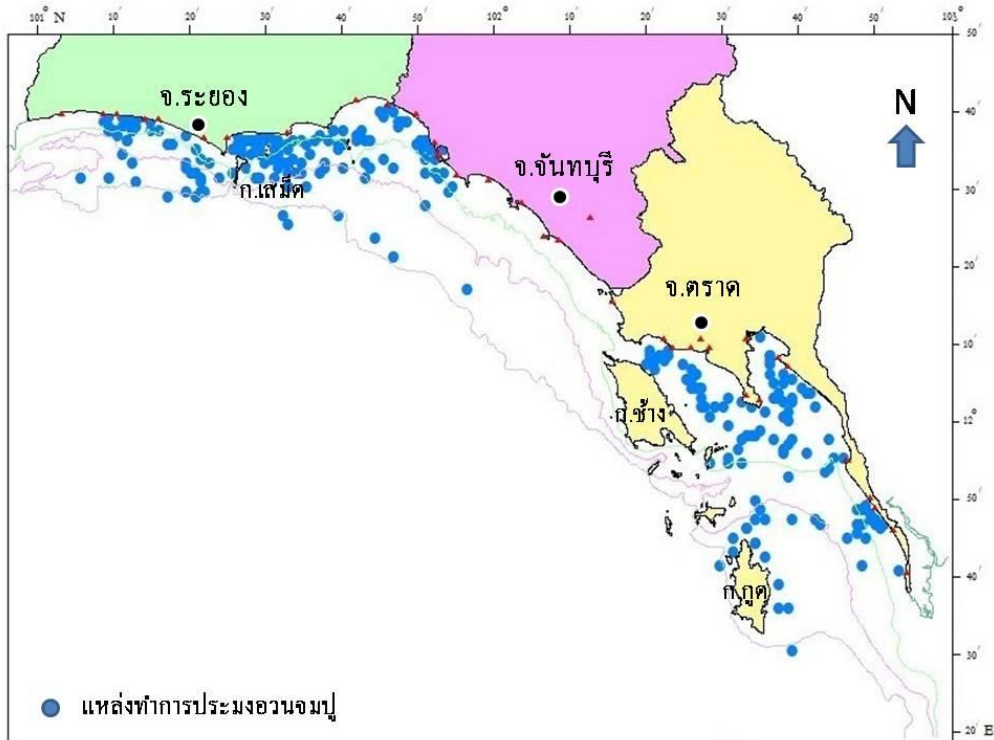

ภาพที่ ๒ เครื่องมืออวนจมปู บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

แหล่งทำการประมง ระดับความลึกน้ำ ๑.๐-๒๔.๐ ม. ห่างฝั่ง ๐.๕-๑๕.๐ กม. สภาพพื้นทะเลในแหล่งทำประมงเป็นพื้นทรายปนโคลน และมีการทำการประมงตลอดแนวชายฝั่งทะเล (ภาพที่ ๓) เช่นเดียวกับ

ธีรยุทธ และคณะ (๒๕๕๕) ศึกษาอวนจมน้ำบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก พบว่า อวนจมน้ำในเขตนี้ทำประมงในระดับความลึก น้ำ ๒.๐-๒๔.๐ ม. พื้นทะเลเป็นทรายปนโคลน และส่วนมากทำในเขต ๓,๐๐๐ ม. (สุเมธ, ๒๕๒๒; มาลา และคณะ, ๒๕๓๒) รายงานว่าแหล่งที่มีปูม้าชุกชุมในเขตอ่าวไทยฝั่งตะวันออก มีระดับความลึกน้ำ ๑๐.๐-๒๐.๐ ม. มีพื้นทะเลเป็นทรายปนโคลน เขตอ่าวไทยฝั่งตะวันออก มีการทำประมงหนาแน่นบริเวณอ่าวเพ ตำบลเพ จังหวัดระยอง บริเวณร่องเกาะช้าง อำเภอแหลมงอบ และอ่าวตราด อำเภอเมือง จังหวัดตราด การทำประมงหนาแน่นบริเวณพื้นที่ที่เป็นอ่าว ปากแม่น้ำ และหมู่เกาะ เนื่องจากบริเวณดังกล่าวมีแม่น้ำไหลลงทะเล ทำให้เป็นแหล่งอาหารที่สมบูรณ์ มีเกาะแก่งมากจึงเป็นแหล่งเลี้ยงและหลบซ่อนตัวของปูม้า ทำให้บริเวณดังกล่าวมีปูม้าชุกชุม (ธีรยุทธ และประภาส, ๒๕๔๖; สุขชาติ และสมศักดิ์, ๒๕๔๗) ศึกษาเครื่องมืออวนจมน้ำ รายงานว่าบริเวณที่มีแม่น้ำไหลลงทะเลและอ่าว ซึ่งได้พัดพาแร่ธาตุและสารอาหารต่างๆมากมาย ทำให้พื้นที่บริเวณนั้นมีความสมบูรณ์ และมนตรี และวุฒิชัย (๒๕๔๙) รายงานว่าพื้นที่บริเวณที่เป็นอ่าว และมีเกาะก้างในฤดูมรสุม จะเป็นพื้นที่ที่มีการทำประมงด้วยเครื่องมืออวนจมน้ำหนาแน่น

ฤดูทำการประมง อวนจมน้ำบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออกสามารถทำการประมงได้ตลอดทั้งปี สัตว์น้ำหลักที่จับได้ ได้แก่ ปูม้า ปูดาว ปูตายาว เป็นต้น

ภาพที่ ๓ แหล่งทำการประมงเครื่องมืออวนจมน้ำบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

๑.๒ อวนกุ้งสามชั้น มีลักษณะอวนเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ประกอบด้วยเนื้ออวนจำนวน ๓ ผืน นำมาเย็บติดกัน เนื้ออวนชั้นนอก จำนวน ๒ ผืน เป็นเนื้อด้ายไนลอน (nylon multifilament) ขนาด ๒๑๐d/๔ ขนาดตาอวน ๑๔.๐-๑๕.๐ ซม. อวนชั้นในเป็นเอ็น จำนวน ๑ ผืน ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๐.๑๕ มม. ขนาดตาอวน ๔.๒-๕.๐ ซม. เชือกคร่าวบนใช้เชือกโพลีเอทิลีน ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๔ มม. จำนวน ๒ เส้น มัดติดกับทุ่นลอยพลาสติกกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๓๐ มม. หนา ๒๐ มม. ประกอบด้วยตาประตังบนและล่าง ใช้เนื้ออวนโพลีเอทิลีน ขนาด ๒๕๐d/๖ ลึก ๓ ตา ขนาดตา ๕ ซม. และเชือกคร่าวล่างขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๒ มม. จำนวน ๒ เส้น มัดติดกับทุ่นแก้วถ่วงน้ำหนัก ๑๐ กรัม/ลูก เนื้ออวนเมื่อประกอบเป็นอวนกุ้ง

สามชั้นสำเร็จ จะมีความยาว ๔๘.๐-๕๐.๐ ม./ผืน ซึ่งใกล้เคียงกับชาวประมงอวนลอยกุ้งสามชั้นที่จังหวัดสตูลใช้ทำการประมง โดยความยาวต่อผืน เท่ากับ ๔๖-๕๐ ม./ผืน (เพิ่มศักดิ์ และคณะ, ๒๕๔๔) แต่จำนวนของผืนอวนที่ใช้ในการทำการประมงจะต่างกันในแต่ละพื้นที่ กล่าวคือ ชาวประมงบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก ใช้อวนในการทำประมง ๒๐-๘๐ ผืน/ราย (ภาพที่ ๔) ซึ่งจะต่างกับชาวประมงที่ทำประมงอวนลอยกุ้งสามชั้นในจังหวัดพังงา ซึ่งจะใช้อวนในการทำประมงน้อยกว่า คือ ๑๗-๓๐ ผืน/ราย (สุชาติ และคณะ, ๒๕๕๑) ซึ่งความแตกต่างของจำนวนผืนอวนที่ใช้ในการทำการประมง จะขึ้นอยู่กับความต้องการแข่งขันทรัพยากรกุ้งในพื้นที่แต่ละแหล่งประมง เช่น ราคาและปริมาณของกุ้งที่จับได้ เป็นต้น รวมถึงสภาพเศรษฐกิจของครัวเรือนประมง ที่จะมีกำลังในการซื้อเครื่องมือประมงเพื่อนำมาใช้ในการทำประมงในแหล่งประมงนั้นด้วย ใช้เวลาทำการประมง วันละ ๑ เที้ยว ส่วนใหญ่วางอวน ๑-๒ ครั้งต่อวัน โดยอวนกุ้งสามชั้นบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออกจะมีอัตราการจับกุ้งเฉลี่ย ๐.๑๗ กก./อวน ๑๐๐ ม.

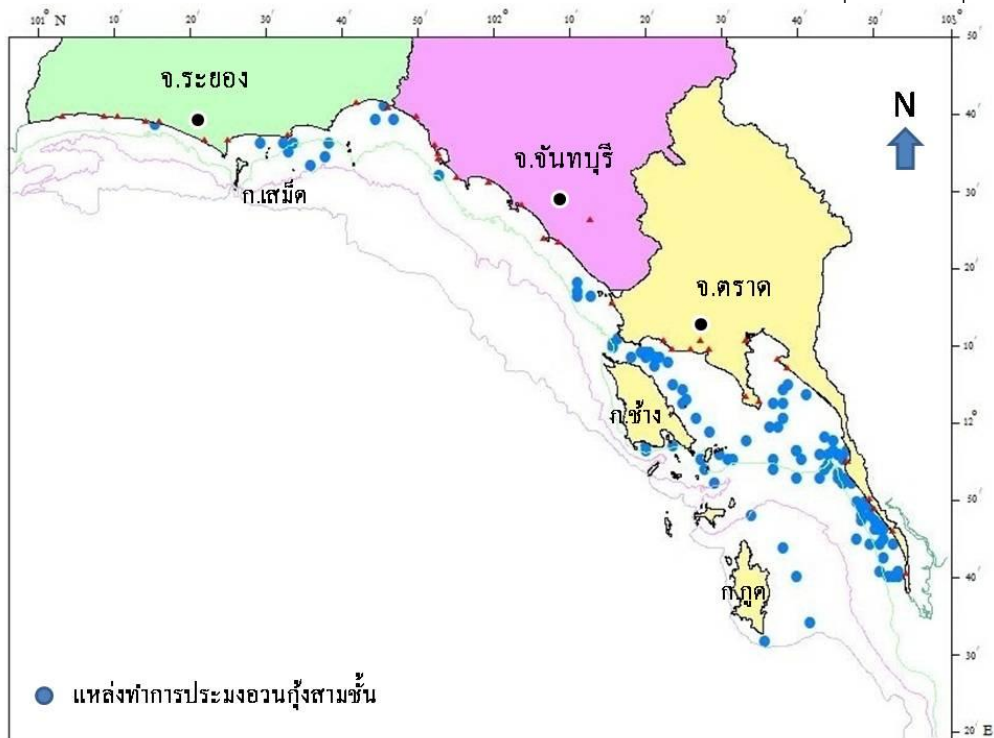
จากการศึกษา พบว่า อวนลอยกุ้งสาม ชั้น มีชื่อเรียกอย่างอื่นหลายชื่อ เช่น อวนกุ่ม อวนจมกุ่ม อวนลอยกุ่ม หรืออวน กุ่มสามชั้น เป็นต้น (กองประมงทะเล, ๒๕๔๐) ลักษณะของเครื่องมือ ส่วนประกอบ และโครงสร้างของเครื่องมือ รวมถึงวิธีการทำประมงไม่ได้เปลี่ยนไปจากเดิมที่ได้มีการศึกษามาในอดีต มากนัก ตามรายงานของกมลพันธ์ และสมเดช (๒๕๓๗) ที่ศึกษาในเขตจังหวัดตราด พบว่า ใช้อวนที่มีขนาดตาอวนชั้นนอกเท่ากับ ๑๔.๒ ซม. และขนาดตาอวนชั้นใน เท่ากับ ๔.๕ ซม. ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้ชาวประมงยังคงเลือกใช้ขนาดตาอวนชั้นนอกและชั้นใน ที่มีขนาดตาอวนใกล้เคียงกับในอดีต และ สอดคล้องกับ อ นุชา และคณะ (๒๕๕๔) ที่ศึกษาอวนลอยกุ้งสามชั้นบริเวณ เกาะช้างและเกาะกูด จังหวัดตราด พบว่า ชาวประมงเลือกใช้ตาอวนที่มีขนาดใหญ่ขึ้น คือ ใช้อวนชั้นนอกขนาดตาอวน เท่ากับ ๑๕ ซม. และตาอวนชั้นใน เท่ากับ ๕ ซม. ซึ่งการเลือกใช้ขนาดตาอวนของชาวประมง ขึ้นอยู่กับ ความขุกขุมข องสัตว์น้ำ เป้าหมาย ในแหล่งทำประมง ด้วยตามที่วุฒิชัย และคณะ (๒๕๔๓) ได้รายงานว่ ขนาดตาอวนชั้นในของอวนลอยกุ้งสามชั้นมีผลต่ออัตราการจับ สัตว์น้ำและผลตอบแทน รวมถึงต้องพิจารณาถึง ปริมาณขยะหรือสัตว์น้ำที่อื่นๆ จะมาติดอวนด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ จะทำให้อายุการใช้งานของเครื่องมือสั้นลง

ภาพที่ ๔ เครื่องมืออวนกุ้งสามชั้น บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

แหล่งทำการประมง ในระดับความลึกน้ำ ๒.๐-๒๑.๐ ม. ห่างฝั่ง ๐.๒-๑๐.๐ กม. สภาพพื้นทะเลในแหล่งทำประมงเป็นพื้นโคลนและโคลนปนทราย สอดคล้องกับสุชาติ และคณะ (๒๕๕๑) ได้ศึกษาการประมงอวนลอยกุ้งสามชั้นบริเวณอ่าวพังงา รายงานว่า แหล่งทำการประมงอวนลอยกุ้งสามชั้นในทะเลฝั่งอันดามัน สภาพพื้นทะเลจะเป็นโคลนและโคลนปนทรายเช่นเดียวกัน ซึ่งบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออกจะมีการทำอวนลอยกุ้งสามชั้นตลอดแนวชายฝั่งทะเล โดยจังหวัดระยองมีแหล่งทำการประมงบริเวณทิศตะวันออก ของเกาะปลาตีน อำเภอแกลง และจังหวัดจันทบุรีมีแหล่งทำประมงอยู่บริเวณอ่าวหน้าคู้งวิมานและอ่าวคู้งกระเบน อำเภอท่าใหม่ ซึ่งทั้ง ๒ จังหวัดนี้มีการทำประมงด้วยอวนจมกุ้งสามชั้นไม่มากนัก แต่พบมีการทำประมงมากในจังหวัดตราด (ภาพที่ ๕) เนื่องจากจังหวัดตราดมีแม่น้ำตราดไหลลงสู่ทะเล ทำให้ท้องทะเลในจังหวัดตราดมีความอุดมสมบูรณ์ และมีหมู่เกาะจำนวนมากจึงเป็นแหล่งกำบังคลื่นลม และหลบซ่อนตัว รวมถึงมีสภาพพื้นทะเลที่เหมาะสมกับการอยู่อาศัยของสัตว์น้ำ จึงทำให้จังหวัดตราดมีการทำประมงกุ้งด้วยอวนลอยกุ้งสามชั้นจำนวนมาก โดยมีการทำประมงหนาแน่นบริเวณช่องเกาะช้าง อำเภอแหลมงอบ และอ่าวตราด อำเภอเมืองไปจนถึงบ้านหาดศาลเจ้า ตำบลหาดเล็ก จังหวัดตราด สอดคล้องกับนันทพล และคณะ (กำลังจัดพิมพ์) ได้ศึกษาการประมงพื้นบ้านในจังหวัดตราด รายงานว่า แหล่งทำประมงอวนลอยกุ้งสามชั้นที่สำคัญ คือ บริเวณช่องเกาะช้าง จังหวัดตราด ระดับความลึกน้ำเฉลี่ย ๒-๒๐ ม. และกมลพันธ์ และคณะ (๒๕๕๐) ทำการศึกษาการประมงกุ้งทะเลจากอวนลอยกุ้งสามชั้นบริเวณอ่าวไทย และฝั่งทะเลอันดามัน รายงานว่า อวนกุ้งสามชั้นส่วนใหญ่ทำการประมงในเขต ๓,๐๐๐ ม.

ฤดูทำการประมง เขตจังหวัดระยองและจันทบุรี จะทำการประมงตั้ง ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงตุลาคม ส่วนในเขตจังหวัดตราดจะทำการประมงตลอดทั้งปี สัตว์น้ำหลักที่จับได้ ได้แก่ กุ้งแชบ๊วย กุ้งโอคัก

ภาพที่ ๕ แหล่งทำการประมงเครื่องมืออวนกุ้งสามชั้นบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

๑.๓ อวนลอยปลาทุ มีลักษณะอวนเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า เนื้ออวนเป็น อวนเอ็น ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๐.๒๕ มม. มีขนาดตาอวน ๔.๓-๕.๐ ซม. จำนวนตาเล็ก ๕๐-๒๐๐ ตา เชือกคร่าวบนและล่างใช้เชือกโพลีเอทรีลีน ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๔.๐ มม. จำนวน ๒ เส้น เนื้ออวนเมื่อนำมาประกอบกับทุ่นลอยและ

ตะกั่วถ่วงเป็นอวนลอยปลาทุ-โมงสำเร็จ จะมีความยาวเฉลี่ยต่อผืน ๙๐.๐ ม. ชาวประมง ๑ รายจะมีอวนที่ใช้ในการทำการประมง จำนวน ๑-๒ ชุด อวนชุดหนึ่งจะประกอบด้วยผืนอวน ๑๐ ผืน (ภาพที่ ๖) ออกทำการประมง ๑ ครั้ง/วัน โดยบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออกมีอัตราการจับปลาทุ ๑.๘๓ กก./อวน ๑๐๐ ม.

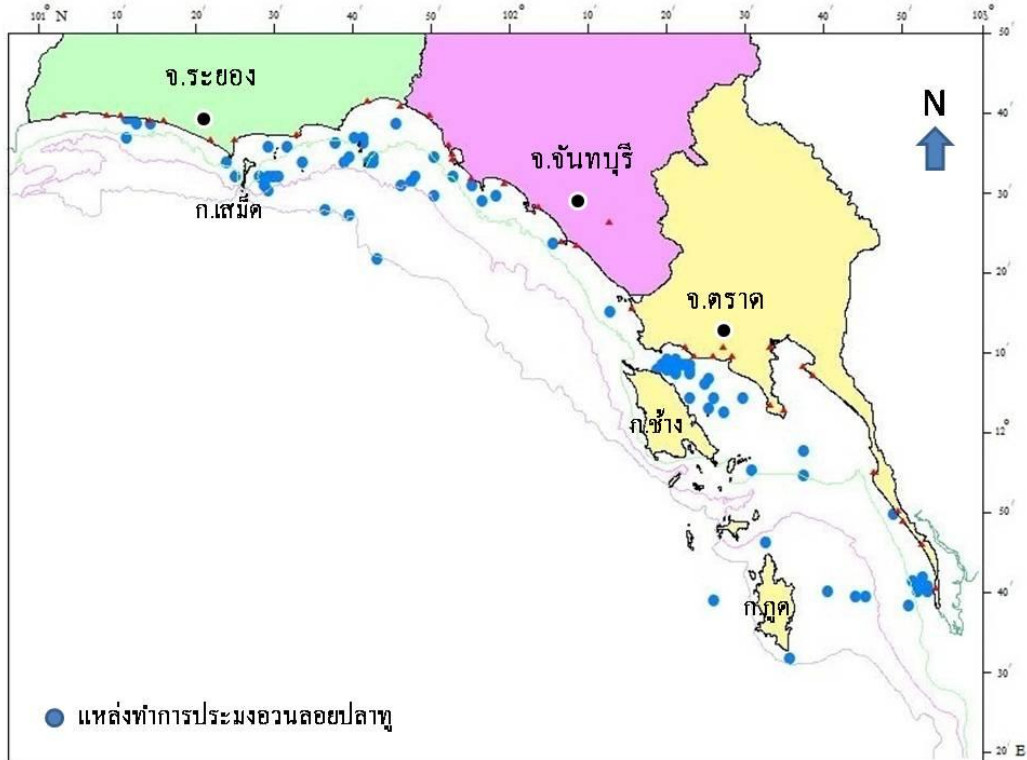

ภาพที่ ๖ เครื่องมืออวนลอยปลาทุ บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

แหล่งทำการประมง ทำการประมงในระดับความลึกน้ำ ๒.๐-๒๔.๐ ม. ห่างฝั่ง ๐.๕-๑๐.๐ กม. ลักษณะพื้นทะเลในแหล่งทำประมงเป็นพื้นโคลนและทรายปนโคลน สอดคล้องกับวุฒิชัย และคณะ (๒๕๔๔) ได้ศึกษาอวนลอยปลาทุในอ่าวพังงา รายงานว่า แหล่งทำการประมงอวน ลอยปลาทุที่มีสภาพพื้นทะเลจะเป็น ทรายปนโคลนเช่นเดียวกัน และมีระดับความลึกน้ำ ๕.๐-๒๐.๐ ม. ซึ่งภูมิภาคที่มีลักษณะเป็นอ่าว มีแม่น้ำ ไหลลงทะเล บริเวณดังกล่าวจะเป็นแหล่ง อาหารอุดมสมบูรณ์ ของสัตว์น้ำ จึงทำให้บริเวณนั้นมีปลาทุชุกชุม บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออกจะมีการทำอวน ลอยปลาทุตลอดแนวชายฝั่งทะเล (ภาพที่ ๗) ในจังหวัดระยองมี แหล่งทำประมงอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของเกาะเสม็ด จังหวัดจันทบุรีมีแหล่งทำการประมงบริเวณหน้าอ่าวคู้ง กระเบน และจังหวัดตราด มีแหล่งทำประมงหนาแน่น นออยู่บริเวณร่องเกาะช้าง โดยจังหวัดตราดจะ มีการทำ ประมงตลอดแนวชายฝั่งจนถึงตำบลหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ ซึ่งการที่จังหวัดตราดมีการทำประมงอวนลอย ปลาทุได้ตลอดทั้งปี เนื่องจากจังหวัดตราดมีแม่น้ำตราดไหลลงสู่ทะเล ทำให้ท้องทะเลในจังหวัดตราดมีความ อุดมสมบูรณ์ และมีหมู่เกาะจำนวนมากจึงเหมาะกับการอยู่อาศัยของสัตว์น้ำ จึงทำให้จังหวัดตราด มีปลาทุชุก ชุมกว่าจังหวัดอื่น สอดคล้องจากรุภา และธีรยุทธ (๒๕๕๕) ศึกษาทรัพยากรปลาทุในจังหวัดตราด พบว่า มีแหล่ง ทำประมงอวนลอยปลาทุตั้งแต่ร่องเกาะช้าง ตำบลคลองใหญ่ อำเภอแหลมงอบไปจนถึงบ้านหาดศาลเจ้า ตำบล หาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ เช่นเดียวกัน

ฤดูทำการประมง อวนลอยปลาทุ บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก มีการทำการประมงตลอดทั้งปี เนื่องจากปัจจุบันชาวประมงจะใช้เครื่องมือชนิดนี้ทำการประมงปลาชนิดอื่นด้วย ในช่วงที่ไม่มีปลาทุ เช่น ปลา ตะเพียนน้ำเค็ม ปลาทรายแดง เป็นต้น ไม่จำเป็นต้องเป็นปลาทุเท่านั้น หรืออย่างเช่นที่ชาวประมงในตำบล คลองเคียน อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ชาวประมง นิยมนำอวนลอยปลาทุมาใช้จับกุ้งแชบ๊วยในช่วงน้ำตาย สลับกับอวนจมกึ่งสามชั้นด้วย (วุฒิชัย และคณะ , ๒๕๔๔) แต่เมื่อมี ผู่งปลาทุเข้ามาในแหล่งทำการประมง

ชาวประมงก็จะทำการประมงเพื่อมุ่งจับปลาหู ในเขตจังหวัดระยองจะทำการประมงช่วงเดือน มกราคมถึง พฤศจิกายน ซึ่งปลาส่วนใหญ่เป็นปลาหูโม่ (ลั้ง) จังหวัดจันทบุรีจะทำการประมงช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือน ธันวาคม และจังหวัดตราดจะทำการประมงตลอดทั้งปี ซึ่งสอดคล้องกับจากรูปร่าง และธีรยุทธ (๒๕๕๕) ได้ศึกษา ทรัพยากรปลาหูจากการประมงพื้นบ้าน ในจังหวัดตราด พบว่า อวนลอยปลาหูมีการทำประมงตลอดทั้งปี และ หนาแน่นในช่วงฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและช่วงเปลี่ยนฤดู สัตว์น้ำหลักที่จับได้ ได้แก่ ปลาหู ปลา ตะเพียนน้ำเค็ม

ภาพที่ ๗ แหล่งทำการประมงเครื่องมืออวนลอยปลาหู บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

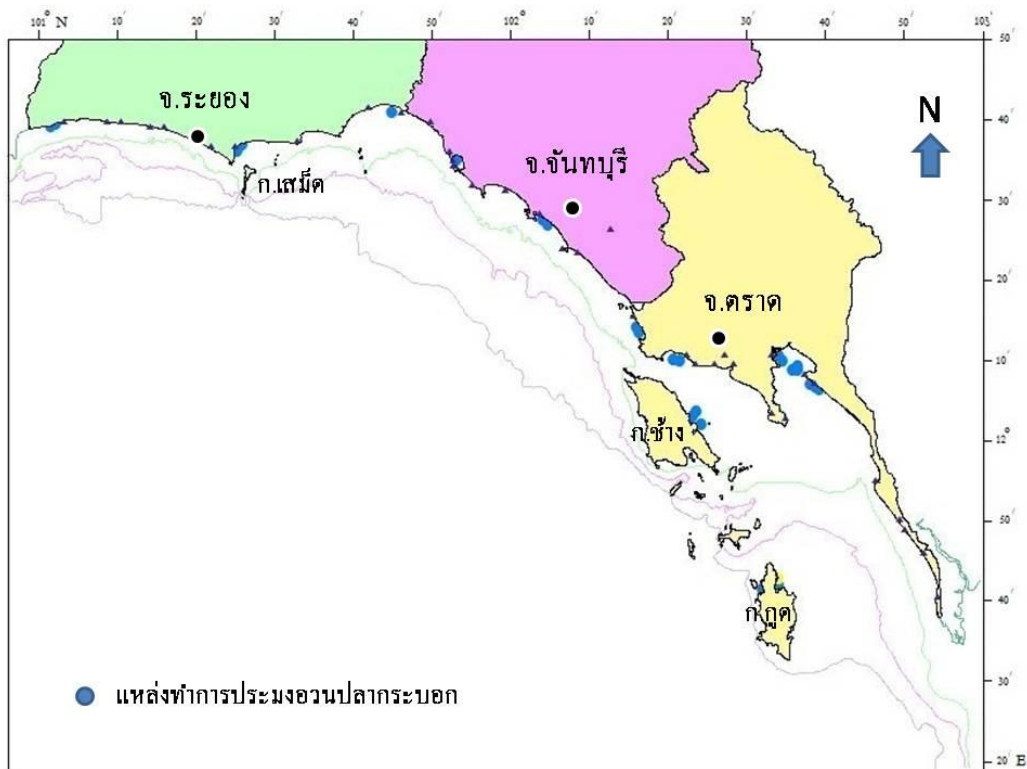
๑.๔ อวนปลากระบอก มีลักษณะอวนเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า เนื้ออวนเป็นอวนเอ็น ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๐.๑๕ มม. ขนาดตา ๓.๕ ซม. จำนวนตาอวนลึก ๕๐ ตา ประกอบด้วยเชือกคร่าวบนใช้เชือกโปลีเอทิลีน ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๒.๐ มม. มัดติดกับทุ่นลอยมีทั้งใช้ทุ่นแบบพลาสติก ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๓๘ มม. กว้าง ๒๒ มม. และใช้ทุ่นยางตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาด ๒.๐x๕.๐x๑.๕ ซม. เชือกคร่าวล่างใช้เชือกโปลีเอทิลีนขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๒.๐ มม. ติดตะกั่วแบบแผ่นพับขนาด ๘.๐x๔.๐x๒.๐ มม. ชาวประมงในแต่ละรายจะใช้อวนยาว ๒๐๐-๖๐๐ ม. และมีอวนไว้ใช้ในการทำประมง ๒-๓ ชุด/ราย (ภาพที่ ๘)

ภาพที่ ๘ เครื่องมืออวนปลากระบอก บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

แหล่งทำการประมง ทำการประมงตามแนวชายฝั่ง และบริเวณปากแม่น้ำ ระดับความลึกน้ำ ๒.๐-๕.๐ ม. มีระยะห่างฝั่ง ๐.๕-๓.๐ กม. ลักษณะพื้นทะเลในแหล่งประมงเป็นพื้นทราย (ภาพที่ ๙)

ฤดูทำการประมง ทำการประมงหนาแน่น ตั้งแต่ ช่วงเดือนเมษายนถึงธันวาคม ส่วนมาก ชาวประมงทำการประมงตลอดทั้งปี เนื่องจากเครื่องมือชนิดนี้ไม่ได้เป็นเครื่องมือ ประมงหลักของชาวประมง ชาวประมงจะใช้เครื่องมือชนิดนี้ในเวลาที่ว่างจากการทำประมงด้วยเครื่องมือชนิดอื่น หรือในช่วงที่มี ปลากระบอกเข้ามาบริเวณชายฝั่งชุกชุมเท่านั้น ซึ่งสัตว์น้ำที่จับได้ ได้แก่ ปลากระบอก ปลาเกะพงข้างปาน เป็นต้น

ภาพที่ ๙ แหล่งทำการประมงเครื่องมืออวนปลากระบอก บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

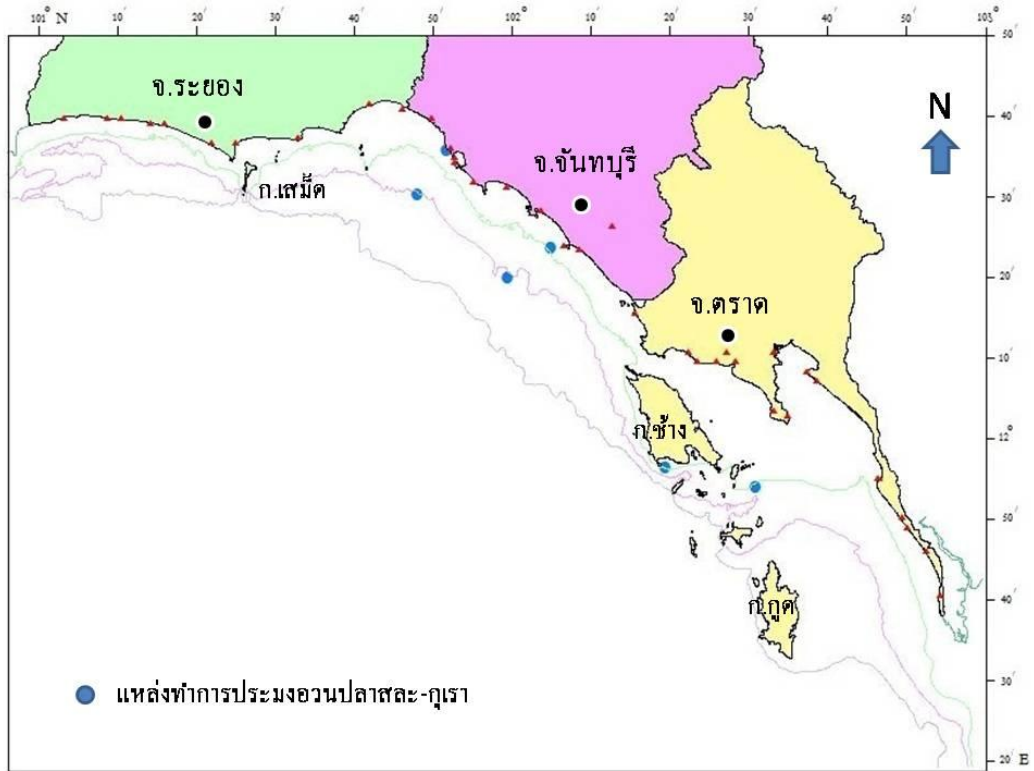
๑.๕ อวนปลาภูเขา, สละ มีลักษณะอวนเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า เนื้ออวนเป็นอวนเอ็น ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๐.๔๐-๐.๖๐ มม. ขนาดตา ๕.๘ ซม. จำนวนตาอวนลึก ๕๐ ตา ประกอบด้วยเชือกคร่าวบนใช้เชือกไยยักซ์ (PP) ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๔.๐ มม. เกลียวซ้าย-ขวา ติดหุ่นพลาสติกขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๓๘ มม. กว้าง ๒๒ มม. เชือกคร่าวล่างใช้เชือกไยยักซ์ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๔.๐ มม. เกลียวขวา-ขวา ติดตะกั่วขนาด ๘๐ กรัม อวนเมื่อเย็บเสร็จเรียบร้อย จะมีความยาวประมาณ ๑๒๐.๐ ม. ใน ๑ ชุดมีผืนอวน ๘ ผืน (ภาพที่ ๑๐) ชาวประมงจะออกทำประมงวันละ ๑ ครั้ง

ภาพที่ ๑๐ เครื่องมืออวนปลาภูเขา สละ บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

แหล่งทำการประมง ในการทำประมงปลาภูเขา ส่วนมากชาวประมงจะวางอวนในบริเวณ ที่มีลักษณะเป็นอ่าว มีลักษณะพื้นทะเลเป็นโคลน มีระดับความลึกน้ำ ๔.๐-๑๒.๐ ม. ระยะห่างฝั่ง ๐.๗-๑๔.๐ กม. มีการทำการประมงบริเวณหินจม หินลอย อ่าวกระทิง เกาะแมว เกาะเปริด จ. จันทบุรี และการทำประมงปลา สละ ชาวประมงจะวางอวน ในแหล่งประมงบริเวณที่มีกองหินใต้น้ำหรือใกล้เกาะ พบมีการประมงบริเวณเกาะ ช้าง เกาะไม้ซี้ จ.ตราด ระดับความลึกน้ำ ๑๒.๐-๑๔.๐ ม. (ภาพที่ ๑๑)

ฤดูทำการประมง ชาวประมงทำการประมงปลาภูเขาช่วงเดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม และทำการประมงปลา สละช่วงเดือนมิถุนายนถึงสิงหาคม เครื่องมือชนิดนี้ชาวประมงส่วนใหญ่ไม่ใช่เป็นเครื่องมือหลัก ในการทำประมง เนื่องจากปัจจุบันปลา สละ และปลาภูเขา มีจำนวนน้อย ทำให้ไม่คุ้มกับการลงทุน ซึ่งในบางปีไม่ได้ใช้เครื่องมือนี้ในการทำประมงเลย ซึ่งสัตว์น้ำหลักที่จับได้ ได้แก่ ปลาภูเขา ปลา สละ ปลาน้ำดอกไม้ เป็นต้น

ภาพที่ ๑๑ แหล่งทำการประมงเครื่องมืออวนปลาตะกั่ว-กูเรา บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

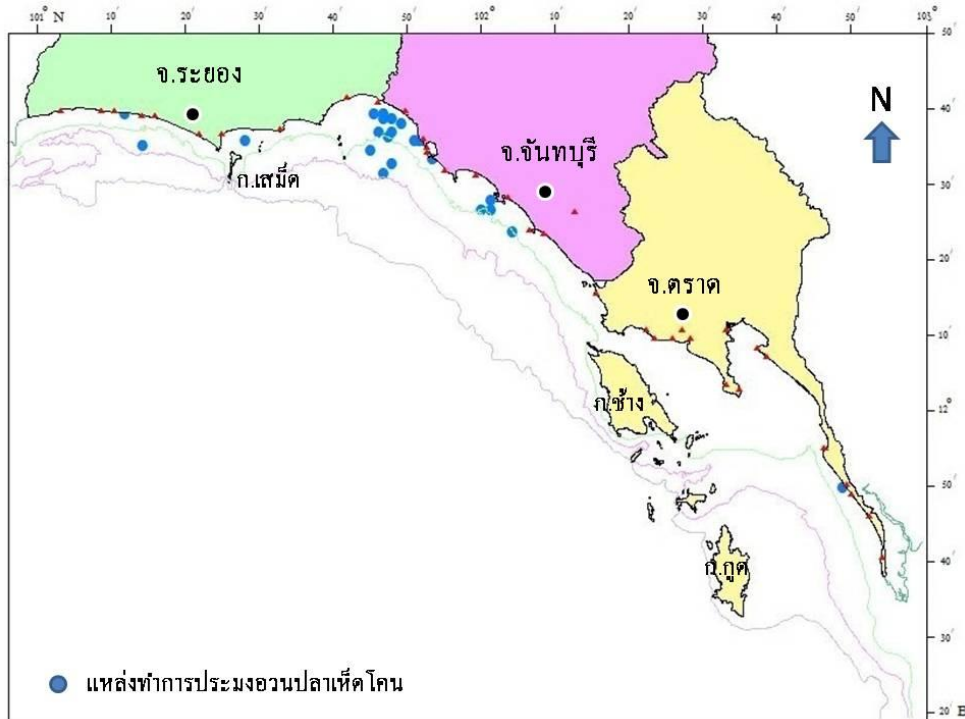
๑.๖ อวนปลาเห็ดโคน มีลักษณะอวนเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า เนื้ออวนเป็นอวนเอ็น ขนาดตา ๒.๕ ซม. จำนวนตาอวนลึก ๒๕ ตา ประกอบด้วยเชือกคร่าวบนใช้เชือกโพลีเอทิลีน ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๓ มม. จำนวน ๒ เส้น ติดท่อนพลาสติกกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๓.๘ ซม. หน้า ๒.๒ ซม. เชือกคร่าวล่างใช้เชือกโพลีเอทิลีน ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๒ มม. จำนวน ๒ เส้น ติดตะกั่วแผ่นพับขนาด ๘.๐x๔.๐x๒.๐ มม. เมื่ออวนเย็บเสร็จจะยาวประมาณ ๖๐ ม. (ภาพที่ ๑๒) ส่วนมากชาวประมงจะใช้อวนชนิดนี้ ทำการประมงปีละครั้งเท่านั้น ในช่วงต้นฤดูหนาวที่มีปลาเห็ดโคนเข้ามาใกล้ฝั่ง

ภาพที่ ๑๒ เครื่องมืออวนปลาเห็ดโคน บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

แหล่งทำการประมง ระดับความลึกน้ำ ๒.๐-๑๔.๐ ม. ระยะห่างฝั่ง ๐.๕-๘.๐ กม. ลักษณะพื้นทะเลเป็นทราย ทำการประมงบริเวณหนาแน่นบริเวณปากน้ำกระแจะ อ.นายายอาม จ.จันทบุรี (ภาพที่ ๑๓)

ฤดูทำการประมง ชาวประมงในเขต จ.จันทบุรีจะทำการประมงช่วงเดือนกรกฎาคมถึงกันยายน ส่วนชาวประมงใน จ.ระยอง และ จ.ตราด จะทำการประมงช่วงเดือนตุลาคมถึงมกราคม ซึ่งสัตว์น้ำที่จับได้ ได้แก่ ปลาเห็ดโคน ปลาแป้น เป็นต้น

ภาพที่ ๑๓ แหล่งทำการประมงเครื่องมืออวนปลาเห็ดโคน บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

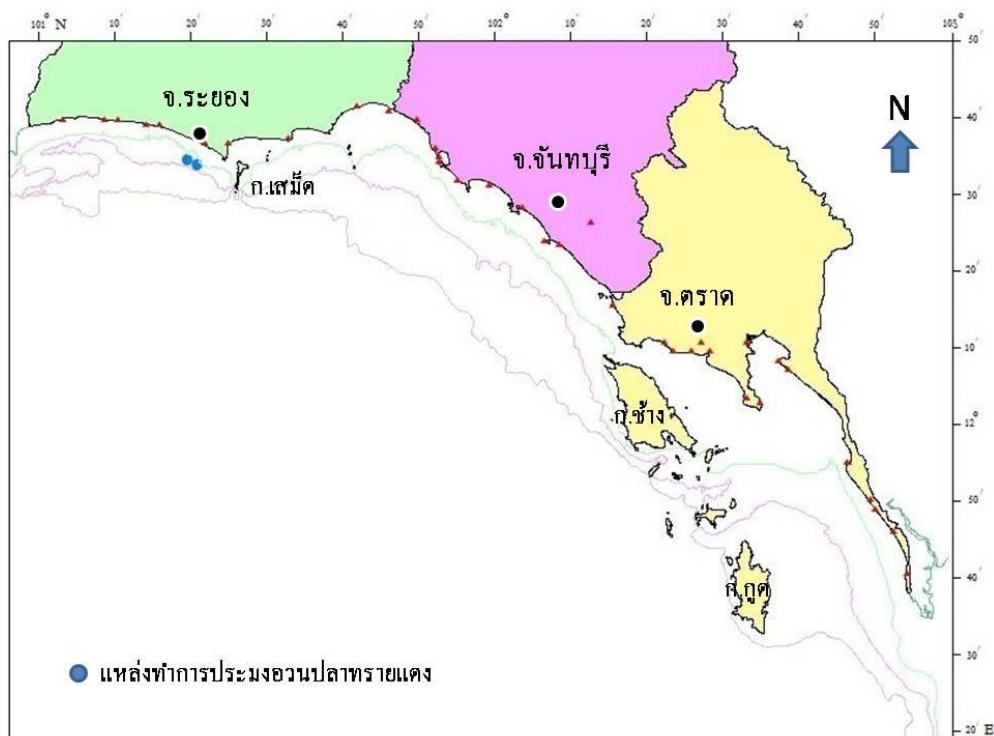
๑.๗ อวนปลาทรายแดง มีลักษณะอวนเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า เนื้ออวนเป็นอวนเอ็น ขนาดตา ๓.๕ ซม. ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๐.๒๕ มม. จำนวนตาอวนลึก ๓๕ ตา ประกอบด้วยเชือกคร่าวบนใช้เชือกโพลีเอทธีลีน ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๒.๕ มม. จำนวน ๒ เส้น ติดท่อนพลาสติกกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๓.๘ ซม. หนา ๒.๒ ซม. เชือกคร่าวล่างใช้เชือกโพลีเอทธีลีน ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๓.๕ มม. จำนวน ๑ เส้น ติดตะกั่วแผ่นพับขนาด ๘.๐x๔.๐x๒.๐ มม. เนื้ออวนเมื่อเย็บเสร็จเรียบร้อย จะมีความยาว ๑๐๐-๑๕๐ ม. ชาวประมงจะมีอวนไว้ใช้ในการทำประมง จำนวน ๔ ชุด โดยในแต่ละชุดจะมีผืนอวนจำนวน ๖ ผืน (ภาพที่ ๑๔) ออกทำการประมง ๑ ครั้ง/วัน

ภาพที่ ๑๔ เครื่องมืออวนปลาทรายแดงบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

แหล่งทำการประมง เครื่องมือชนิดนี้พบมีการทำการประมง เฉพาะในเขตจังหวัดระยอง บริเวณหน้าหินดำ ตำบลตะพง อำเภอเมือง มีระดับความลึกน้ำ ๑๕.๐-๒๒.๐ ม. ระยะห่างฝั่ง ๐.๕-๘.๐ กม. ลักษณะพื้นที่ทะเลในแหล่งประมงเป็นทราย (ภาพที่ ๑๕)

ฤดูทำการประมง จะทำการประมงช่วงเดือนตุลาคมถึงมกราคม โดยมีการทำประมงหนาแน่นในช่วงเดือนธันวาคม สัตว์น้ำที่จับได้ ได้แก่ ปลาทรายแดง ปลาเห็ดโคน ปลาข้างเหลียง เป็นต้น

ภาพที่ ๑๕ แหล่งทำการประมงเครื่องมืออวนปลาทรายแดง บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

๑.๘ อวนหมึก ๓ ชั้น ลักษณะอวนเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ประกอบด้วยเนื้ออวนจำนวน ๓ ผืน นำมาเย็บติดกัน อวนหมึก ๓ ชั้นที่ชาวประมงใช้ในการทำประมง มีด้วยกัน ๒ แบบ ได้แก่ แบบตาอวนขนาด

ใหญ่ ประกอบด้วยเนื้อวนชั้นนอก จำนวน ๒ ผืน เป็นเนื้อวนเอ็น ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๐.๓๐ มม. ขนาดตาวน ๒๕.๔ ซม. (๑๐ นิ้ว) วนชั้นในเป็นเนื้อวนเอ็น จำนวน ๑ ผืน ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๐.๓๐ มม. ขนาดตาวน ๑๒.๗ ซม. (๕ นิ้ว) เชือกคร่าวบนใช้เชือกโพลีเอทิลีน จำนวน ๒ เส้น ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๒.๕ และ ๓.๐ มม. มัดติดกับทุ่นลอยทำจากฟองน้ำตัด ขนาด ๒.๐x๘.๕x๒.๐ ซม. และเชือกคร่าวล่างขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๓.๐ มม. จำนวน ๒ เส้น มัดติดกับกับตะกั่วถ่วงน้ำหนัก ๑๐ กรัม/ลูก และแบบตาวนขนาดเล็ก ประกอบด้วยเนื้อวนชั้นนอก มีขนาดตา ๒๐.๓๒ ซม. (๘ นิ้ว) และเนื้อวนชั้นใน มีขนาดตา ๗.๖๒ ซม. (๓ นิ้ว) เนื้อวนเมื่อประกอบเป็นวนจมหัก ๓ ชั้นสำเร็จ จะมีความยาว ๑๐๐.๐ ม./ผืน วน ๑ ชุด จะมีผืนวน ๓-๕ ผืน ชาวประมงมีวนจมหัก ๓ ชั้น ใช้ทำการ ประมงจำนวน ๕-๑๒ ชุด/ราย (ภาพที่ ๑๖) ซึ่งชาวประมงนิยมใช้วนแบบตาวนขนาดเล็กมากกว่าขนาดตาใหญ่ เพราะนอกจากสามารถจับหมีกกระดองได้ดีแล้ว ในช่วงที่ไม่มีหมีกกระดองชุกชุมในแหล่งทำประมง ชาวประมงจะนำ วนชนิดนี้ไปใช้ทำการประมงปลา ลิ่นหมาซึ่งได้ผลดีอีกด้วย

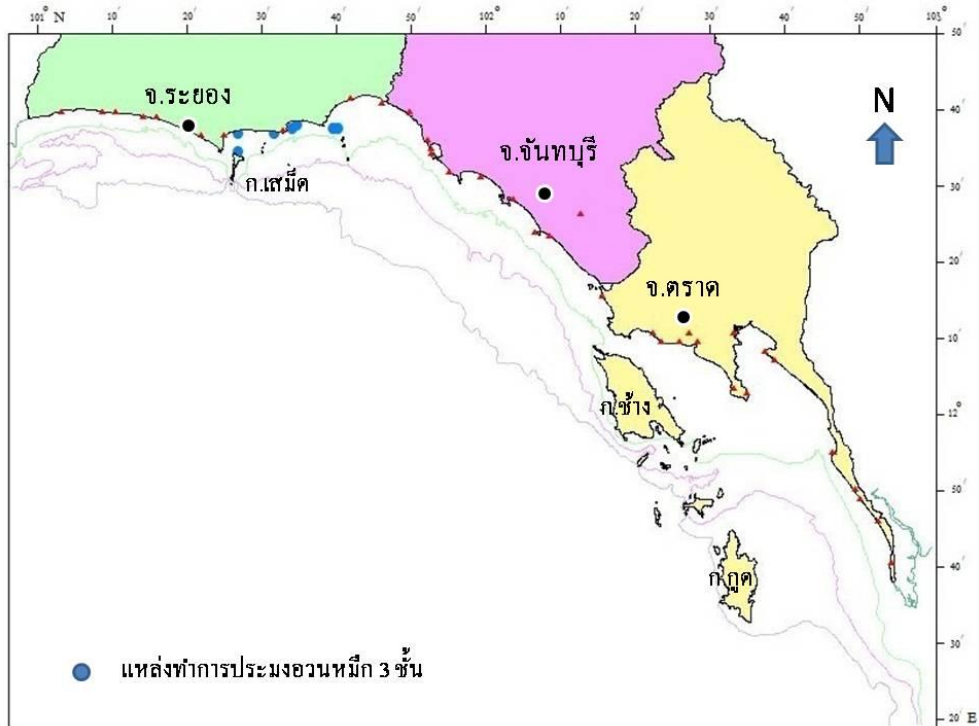

ภาพที่ ๑๖ เครื่องมือวนจมหัก ๓ ชั้น บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

แหล่งทำการประมง เครื่องมือชนิดนี้ พบมีการทำประมงเฉพาะในเขตจังหวัดระยอง เท่านั้น โดยแหล่งทำการประมงของวนจมหัก ๓ ชั้นแบบที่มีขนาดตาวนชั้นนอกขนาดใหญ่จะทำการประมง ที่ระดับความลึกน้ำ ๓.๐-๓๐.๐ ม. ส่วนวนจมหัก ๓ ชั้นที่มีขนาดตาวนชั้นนอกขนาดเล็กจะทำการประมง ที่ระดับความลึกน้ำ ๖.๐-๑๐.๐ ม. ระยะห่างฝั่ง ๓.๐-๖.๐ กม. (ภาพที่ ๑๗)

ส่วนทำการประมงปลาลิ่นหมา จะมีแหล่งทำการประมง บริเวณหน้าหาดแหลมแม่พิมพ์ ระดับความลึกน้ำ ๔.๐-๕.๐ ม. ห่างฝั่ง ๑.๐-๕.๐ กม. และมีลักษณะพื้นทะเลเป็นทรายปนโคลน

ฤดูทำการประมง ชาวประมงจะทำการประมงหมีก กระดองช่วงเดือนกันยายนถึงธันวาคม แต่มีการทำประมงหนาแน่นช่วงเดือนพฤศจิกายนและธันวาคม เนื่องจากมีหมีกกระดองเข้ามาใกล้ฝั่งชุกชุม สัตว์น้ำที่จับได้ ได้แก่ หมีกกระดองลายเสือ หมีกกระดองก้นไหม้ และปลาลิ่นหมา เป็นต้น

ภาพที่ ๑๗ แหล่งทำการประมงเครื่องมืออวนหมึก ๓ ชั้น บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

๒. เครื่องมือประเภทลอบ

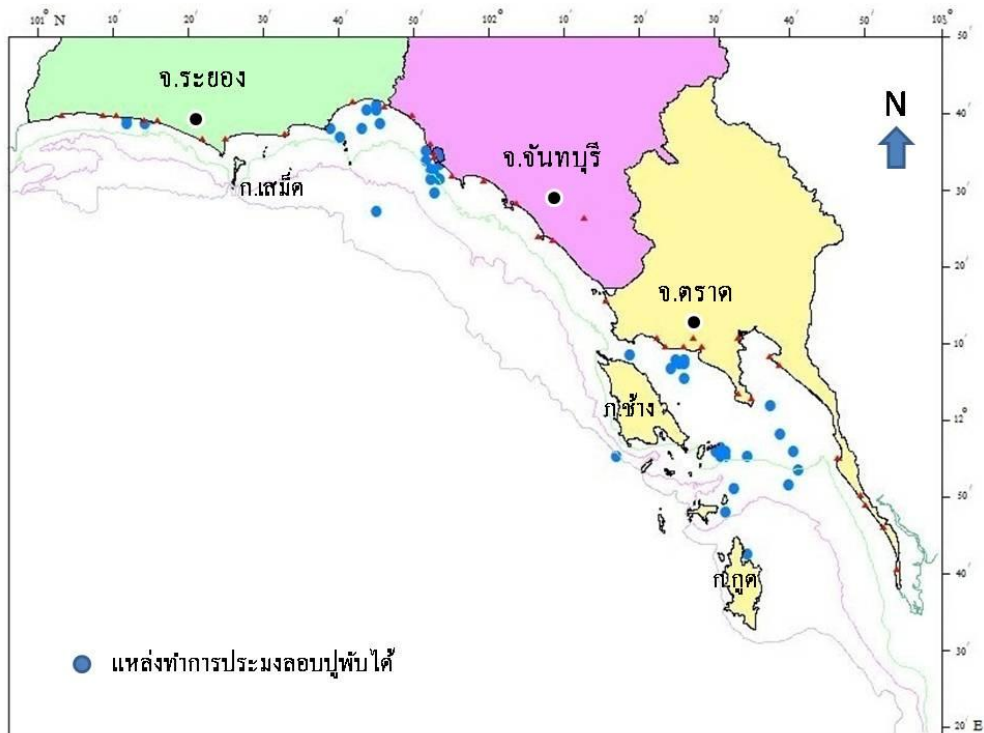
๒.๑ ลอบปูม้าพับได้ ลักษณะเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าสามารถพับเก็บได้เมื่อไม่ใช้ทำการประมง (ภาพที่ ๑๘) โครงลอบใช้ลวดแข็งหรือเหล็กเส้น ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง กลาง ๔.๐ มม. รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าหุ้มด้วยเนื้ออวนโพลีเอทิลีนสีเขียว ขนาดตาอวน ๒.๕ ซม. การเย็บเนื้ออวนเข้ากับโครงลอบนั้นดึงให้ตาอวนตั้งเป็นรูปสี่เหลี่ยม ใช้เหยื่อปลาในการล่อสัตว์น้ำ การวางลอบมีทั้งวางแบบเดี่ยวและแบบราว

จากการศึกษา พบว่า ลักษณะของลอบแบบพับได้ไม่ได้เปลี่ยนแปลง แต่มีความแตกต่างในเรื่องของขนาดลอบที่ใช้ในการทำประมงในแต่ละพื้นที่ เช่น อนุชา และคณะ (๒๕๕๔) ศึกษาลอบปูพับได้ที่เกาะช้าง จ.ตราด พบว่ามีขนาด ๓๔.๐x๕๕.๐x๑๘.๐ ซม. และศันสนีย์ และจินดา (๒๕๔๙) ได้ศึกษาลอบปูบริเวณอ่าวไทยตอนกลาง พบว่า ในเรือขนาดใหญ่และขนาดกลางใช้ลอบขนาด ๓๕.๐x๕๕.๐x๒๐.๐ ซม. และในเรือขนาดเล็กใช้ลอบขนาด ๓๖.๐x๕๒.๐x๑๘.๐ ซม. ซึ่งจะเห็นว่าขนาดของลอบไม่แตกต่างกันมากนัก ในปัจจุบัน ชาวประมงที่ทำการประมงด้วยลอบปูพับได้ จะคำนึงต้นทุน ในการทำประมงเป็นหลัก เนื่องจาก เครื่องมือชนิดนี้มีต้นทุนการ ทำประมงที่สูง ได้แก่ ค่าน้ำมัน ค่าปลาเหยื่อ ค่าแรงงาน ค่าลอบที่สูญหายเนื่องจากเครื่องมือประมงชนิดอื่นๆ ที่ทำการประมงในแหล่งเดียวกัน สอดคล้องกับที่กรวิทย์ และเสาวนีย์ (๒๕๕๒) รายงานว่า ขนาดของลอบที่แตกต่างกัน เนื่องจากราคาวัสดุลวดแข็ง หรือเหล็กเส้นมีราคาแพงขึ้น ดังนั้นชาวประมงจึงใช้วัสดุให้คุ้มค่าที่สุด จึงทำให้ลอบที่ใช้ในปัจจุบันมีขนาดเล็กกว่าลอบในอดีต

ภาพที่ ๑๘ เครื่องมือลอบปูพับได้ บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

แหล่งทำการประมง ลอบปูพับได้ที่ทำการประมงปูม้า (ภาพที่ ๑๘) ทำการประมงในระดับความลึกน้ำ ๒.๐-๑๘.๐ ม. ระยะห่างฝั่ง ๐.๕-๘.๐ กม. ลักษณะพื้นทะเลเป็นทรายปนโคลน ทำการประมงหนาแน่น บริเวณปากน้ำพังราด อ.แก่ง จ.ระยอง บริเวณหน้าอ่าวคู้กระเบน อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี บริเวณอ่าวตราด และ หมู่เกาะช้าง จ.ตราด ซึ่งในแหล่งประมงดังกล่าว จะเป็นพื้นที่เดียวกันกับที่ชาวประมงที่ทำการประมงด้วยอวนจมปูทำการประมง เนื่องจากชาวประมงต้องการทรัพยากรปูม้าเหมือนกัน จึงบางครั้งอาจมีการกระทบกระทั่งกันบ้างระหว่างเครื่องมือ ๒ ชนิดนี้

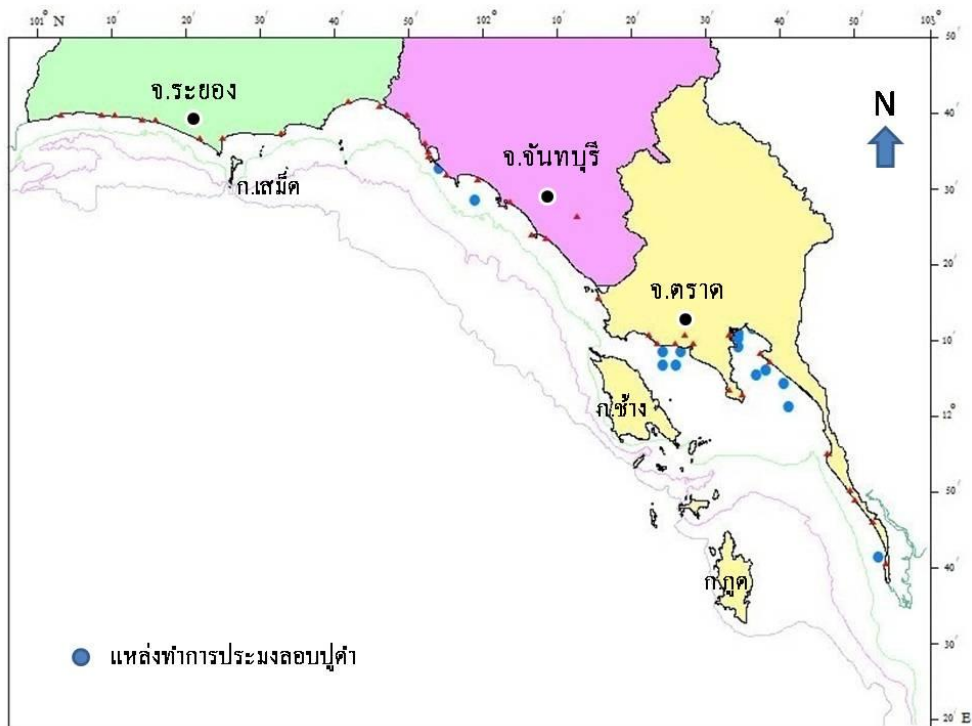

ภาพที่ ๑๙ แหล่งทำการประมงเครื่องมือลอบปูพับได้ที่จับปูม้าบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

๒.๒ ครอบปูดำพับได้ ลักษณะของครอบเหมือนกับครอบปูม้า (ภาพที่ ๒๐) เพียงแต่เนื้ออวนที่ใช้จะมีขนาดตาอวนที่ใหญ่และเส้นด้ายที่หนากว่า วัตถุประสงค์เพื่อให้ขนาดยากขึ้นเมื่อปูดำเข้าไปในครอบ การเย็บเนื้ออวนเข้ากับโครงครอบที่เป็นลวด จะพบการเย็บ ๒ ลักษณะ คือ เย็บแบบให้ตาอวนเป็นรูปสี่เหลี่ยม เหมือนครอบปูม้า (ตามปกติที่ขายในท้องตลาด) และแบบที่เย็บในลักษณะที่ตาอวนจะเป็นรูปข้าวหลามตัด จากการสอบถามชาวประมง ให้เหตุผลว่า การเย็บแบบนี้จะทำให้ครอบมีลักษณะที่ทึบมากกว่า ซึ่งลักษณะการเย็บนี้ขึ้นกับความเชื่อหรือความนิยมในแต่ละพื้นที่ เนื้ออวน ที่ใช้จะมีขนาดตา ๓.๕ ซม. และใช้ด้ายเบอร์ ๖-๑๕ โดยแหล่งประมงมีลักษณะพื้นทะเลเป็นโคลน ทำการประมงหนาแน่นบริเวณอ่าวตราด จ.ตราด ส่วนใหญ่ทำการประมงบริเวณลำคลอง หรือบริเวณที่เป็นป่าชายเลน มีระดับความลึกน้ำ ๑.๐-๑๐.๐ ม. (ภาพที่ ๒๑)

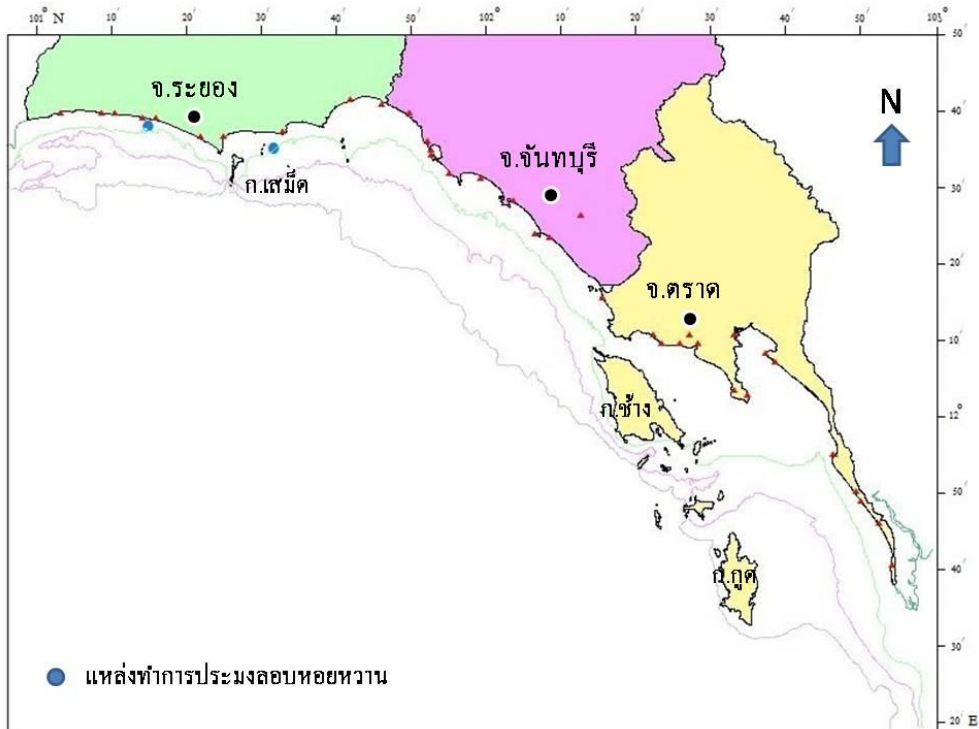
ภาพที่ ๒๐ เครื่องมือครอบปูดำพับได้ บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

ภาพที่ ๒๑ แหล่งทำการประมงเครื่องมือครอบปูดำที่จับปูดำ บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

ลอบปูพับได้ที่นำไปทำการประมงหอยหวาน แหล่งประมง มีลักษณะพื้นทะเลเป็นทราย ละเอียด ระดับความลึกน้ำ ๔.๐-๘.๐ ม. ระยะห่างฝั่ง ๒.๐-๓.๐ กม. (ภาพที่ ๒๒) สอดคล้องกับ บดินาจ และอนุตร (๒๕๔๓) รายงานว่า หอยหวานมีแหล่งอาศัยในบริเวณที่มีระดับน้ำค่อนข้างตื้น มีความลึกประมาณ ๕.๐ ม. การทำประมงลอบหอยหวาน ในเขตจังหวัดระยอง ทำประมง บริเวณหาดพะยูน อ.บ้านฉาง และหาดแม่รำพึง อ.เมือง จ.ระยอง สอดคล้องกับจารุภา และดุสิต (๒๕๕๑) รายงานว่าจังหวัดระยองมีการทำประมง ลอบหอยหวาน ที่บ้านกรอกยายชา ต.เนินพระ โดยทำการประมงรอบ ๆ เกาะสะเก็ด และบ้านขุ่น ต.ตะพง อ.เมือง ทำการประมงบริเวณหินดำ ชาวประมงใช้เรือแบบที่มีเครื่องยนต์กลางลำ ขนาด ๔.๐-๗.๐ ม. ทำการประมง

ฤดูทำการประมง ทำการประมงตลอดทั้งปี
สัตว์น้ำหลักที่จับได้ ได้แก่ ปูม้า ปูหิน เป็นต้น

ภาพที่ ๒๒ แหล่งทำการประมงเครื่องมือลอบปูพับได้ที่จับหอยหวาน บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

๒.๓ ลอบหมึก มีโครงร่างเป็นทรงกระบอกครึ่งวงกลม ทำด้วยไม้เบญจพรรณ มีทางเข้าเรียกว่า งา ๑ ช่อง ยื่นเข้าไปในตัวลอบประมาณ ๓๕.๐-๓๗.๐ ซม. ส่วนแคบของงามีความกว้าง ๗.๐-๘.๐ ซม. ตัวลอบหุ้มด้วยเนื้อวนโปลีเอทิสติน ขนาดตา ๖๐ มม. และงาหุ้มด้วยเนื้อวนชนิดเดียวกันมีขนาดตา ๕๐ มม. ปัจจุบันลอบหมึกที่ชาวประมงใช้ทำการประมง มี ๒ แบบ ได้แก่ ลอบหมึกแบบโครง (ภาพที่ ๒๓) มีขนาด ๖๕x๑๐๐x๕๐ ซม. ส่วนใหญ่ทำมาจากไม้ยูคาลิปตัส และลอบหมึกแบบพับได้ (ภาพที่ ๒๔) มีขนาด ๙๓x๑๐๖x๗๕ ซม. ทำจากไม้ไผ่นำมาผ่าซีก (ธีรยุทธ และประภาส, ๒๕๕๑) ซึ่งไม่ค่อยได้รับความนิยมมากนัก ในการทำประมงในเขตจังหวัดระยองและจันทบุรี เนื่องจากชาวประมงให้ความเห็นว่าลอบแบบพับ เมื่ออยู่ในน้ำจะมีการสั่นไหวของโครงลอบได้ง่ายเมื่อถูกกระแส น้ำพัด ทำให้หมึกเข้าลอบน้อย แต่ยังคงพบการทำประมงด้วยลอบหมึกแบบพับนี้ในบริเวณหมู่เกาะช้าง เกาะกูด จังหวัดตราด ซึ่ง ชาวประมงให้ความเห็นว่าสามารถนำลอบบรรจุเรือออกไปทำการประมงได้ เทียบหลายลูก และเปลี่ยนโครงลอบจากไม้ไผ่ผ่าซีกมาเป็นไม้เบญจพรรณแทนซึ่งหาได้ง่ายกว่า ชาวประมงมีลอบหมุนเวียนในการทำประมง ๒๐๐-๓๐๐ ลูก/ราย

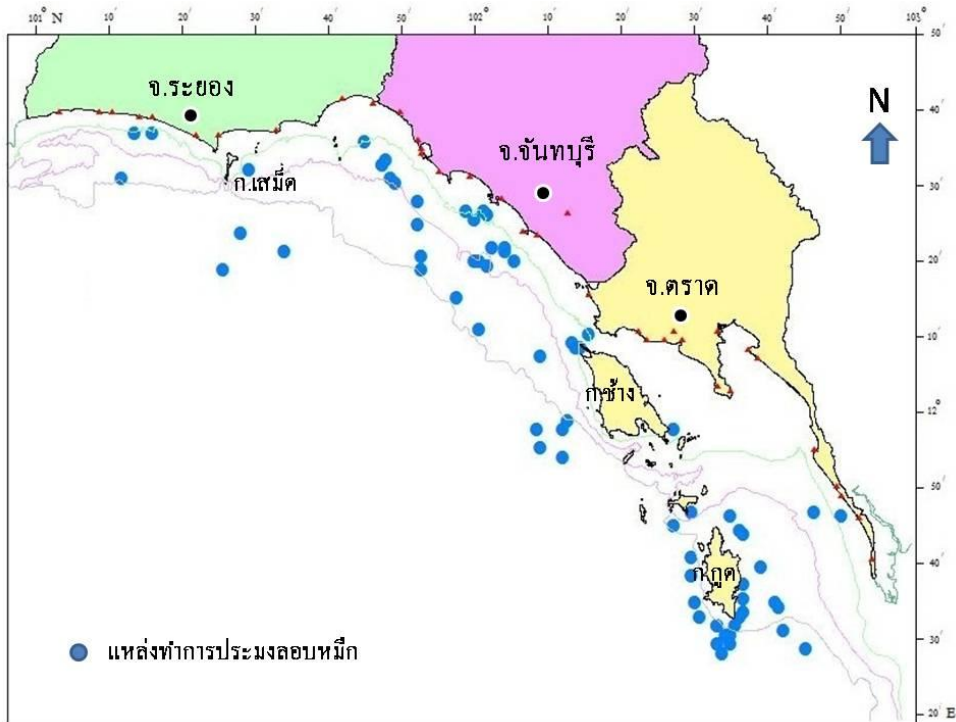
ภาพที่ ๒๓ เครื่องมือลอบหมึกแบบโครง บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

ภาพที่ ๒๔ เครื่องมือลอบหมึกแบบพับได้ บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

แหล่งทำการประมง ลอบหมึกทำการประมงที่ระดับ ความลึกน้ำ ๖.๐-๓๐.๐ ม. ระยะห่างฝั่ง ๒.๐-๒๕.๐ กม. (ภาพที่ ๒๕) ทำการประมงหนาแน่นบริเวณทิศใต้ของเกาะเสม็ด จ.ระยอง บริเวณกองหินจมหินลอย จังหวัดจันทบุรี และหมู่เกาะช้าง เกาะกูด จ.ตราด

ฤดูทำการประมง ส่วนใหญ่ทำการประมงตลอดทั้งปี สอดคล้องกับมาลา และคณะ (๒๕๓๑) รายงานการทำประมงหมึกหอมด้วยเครื่องมือลอบหมึกโดยในอ่าวไทยฝั่งตะวันออกสามารถทำการประมงได้ตลอดทั้งปี ยกเว้นในช่วงเดือนที่มีคลื่นลมแรง สัตว์น้ำหลักที่จับได้ของเครื่องมือ ได้แก่ หมึกหอม หมึกกระดอง

ภาพที่ ๒๕ แหล่งทำการประมงเครื่องมือลอบหมึก บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

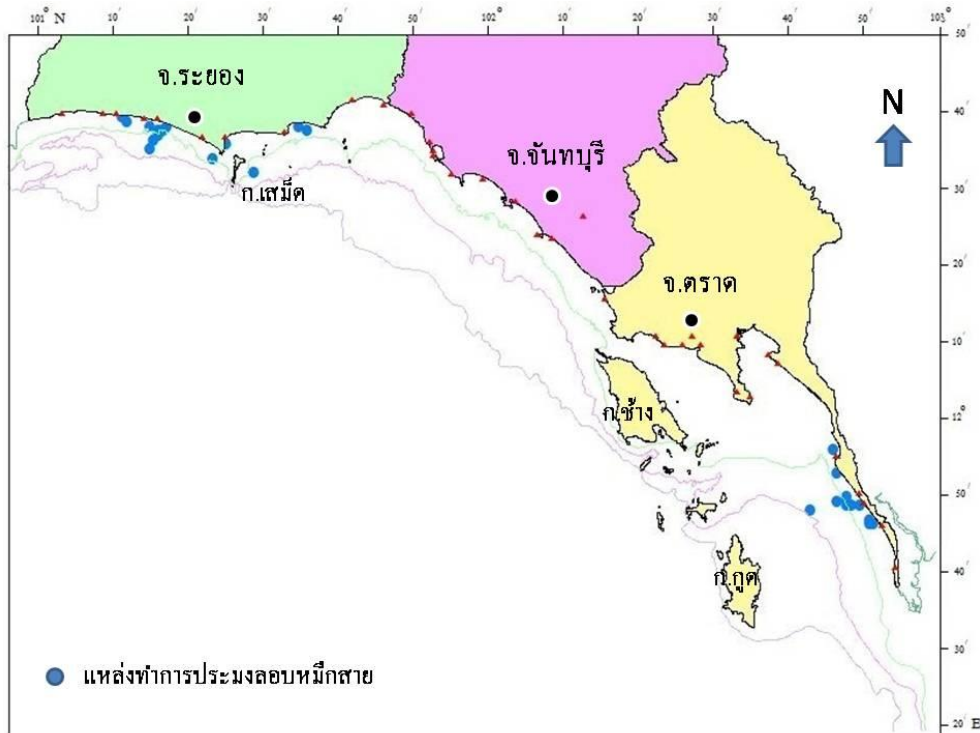
๒.๔ ลอบหมึกสาย เครื่องมือประมงชนิดนี้ จะใช้เปลือกหอยจุกพราหมณ์ เป็นตัวลอบสำหรับล่อหมึกสายให้เข้ามาอยู่ในเปลือกหอย ลักษณะของเครื่องมือเป็นสายยาว โดยการใช้เปลือกหอยจุกพราหมณ์ผูกติดกับสายเชือกคร่าว (ภาพที่ ๒๖) ซึ่งชาวประมงเลือกใช้ทั้งเชือกชนิดโพลีเอ ทีลีน และเชือกใยยักษ์ มีระยะห่างระหว่างตัวลอบ ๒.๐-๖.๕ ม./ลูก การวางลอบมี ๒ แบบ คือวางเป็นแถวตรงแต่ละแถวประกอบด้วยลอบจำนวน ๒๐๐-๕๖๐ ลูก (ในเรือขนาดเล็ก) และวางลอบเพียงสายเดียวในลักษณะสลับฟันปลา (ใช้ในเรือขนาดใหญ่) ชาวประมงจะออกไปกู้ลอบที่วางทิ้งค้างคืนไว้ใน ทะเล ๑ ครั้ง/วัน และจะทิ้งไว้ลอบในทะเล ๑-๒ คืนจึงกลับมากู้ลอบชุดเดิมอีกครั้ง

ภาพที่ ๒๖ เครื่องมือลอบหมึกสาย บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

แหล่งทำการประมง แหล่งประมงมีพื้นทะเลเป็นทรายปนเปลือกหอย บริ เวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก มีการประมงในเขตจังหวัดระยอง หนาแน่นบริเวณหน้าหาดพะยูน อ.บ้านฉาง จ.ระยอง และบ้านคลองขุด อ.คลองใหญ่ จ.ตราด (ภาพที่ ๒๗) ระดับความลึกน้ำ ๓.๐-๒๐.๐ ม. ระยะห่างฝั่ง ๐.๕-๑๐.๐ กม. ชาวประมงแต่ละรายใช้ลอบจำนวน ๒๐๐-๕,๐๐๐ ลูก/ราย

ฤดูทำการประมง มีฤดูทำการประมงในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงพฤษภาคม เครื่องมือประมงชนิดนี้จับสัตว์น้ำได้เพียงชนิดเดียว คือ หมึกสาย

ภาพที่ ๒๗ แหล่งทำการประมงเครื่องมือลอบหมึกสาย บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

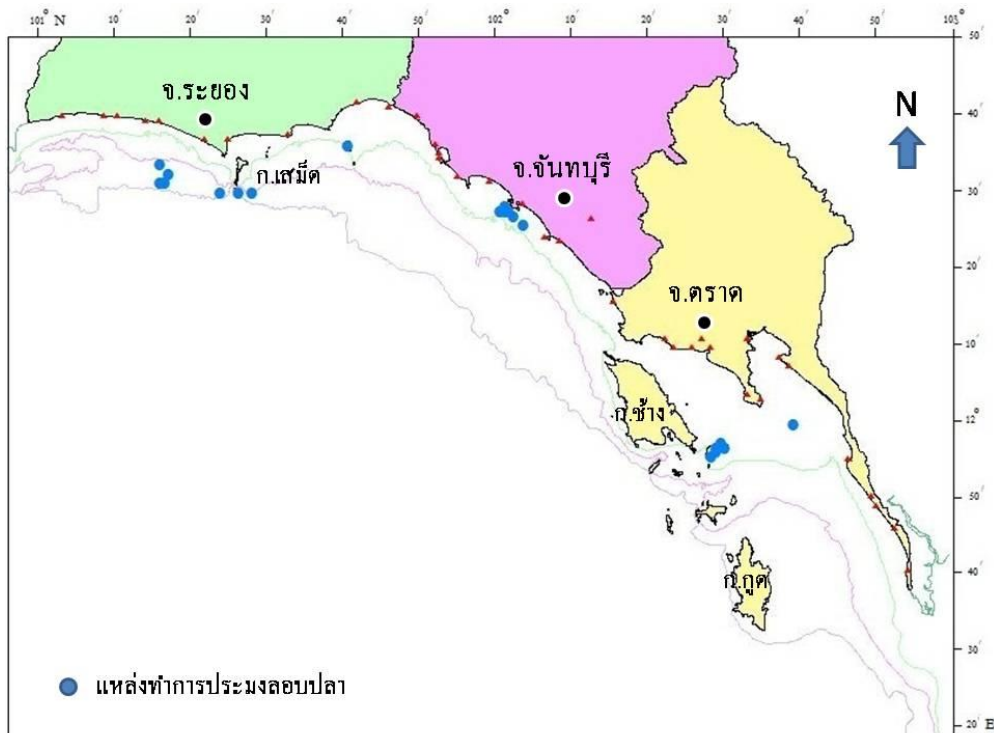
๒.๕ ลอบปลา ลักษณะรูปทรงคล้ายกล่อง ทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า (ภาพที่ ๒๘) ขนาด ๙๐x๒๐๐x๕๐ ซม. โครงของลอบทำด้วยไม้เบญจพรรณ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๓.๐-๕.๐ ซม.คลุมด้วยอวนโปลีเอทิลีน ขนาดเบอร์ ๓๘๐d/๑๒ ขนาดตา ๑๐.๑๖ ซม.เฉพาะด้านข้าง รอบตัวลอบตลอดจนสุดปลายงานั้นใช้ลวดตาข่าย (แบบตาข่าย ๖ เหลี่ยม) เบอร์ ๒๐ ส่วนที่เป็นปากทางเข้าหรือที่เรียกว่าลอบใช้ความยาวประมาณ ๓ ส่วนของความยาวของลอบ ปลายกว้าง ๘.๐-๑๑.๐ ซม.และเจาะหรือตัดตาอวนส่วนท้ายของลอบไว้เป็นช่องเปิดและปิดไว้สำหรับนำสัตว์น้ำออก เรือที่ใช้ทำการประมงมีขนาด ๕.๐-๗.๐ ม. เครื่องยนต์ ๑๐-๑๖ แรงม้า

ภาพที่ ๒๘ เครื่องมือลอบปลา บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

แหล่งทำการประมง ทำการประมงบริเวณกองหินไต้ น้ำ ก องปะการังเทียม บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก มีการประมงบริเวณหินงูวาน หมู่เกาะเสม็ด และกองปะการังเทียม อ.เมือง จ.ระยอง บริเวณเกาะนมสาว อ.นายายอาม จ.จันทบุรี และบ้านปากคลองน้ำเชี่ยว ต.หนองโสน อ.เมือง จ.ตราด (ภาพที่ ๒๙) ระดับความลึกน้ำ ๒.๐-๑๙.๐ ม. ระยะห่างฝั่ง ๐.๕-๑๗.๐ กม. ชาวประมงแต่ละรายใช้ลอบจำนวน ๕-๑๐ ลูก/ราย

ฤดูทำการประมง ทำการประมงได้ตลอดทั้งปียกเว้นช่วงฤดูมรสุม สัตว์น้ำที่จับได้ของเครื่องมือชนิดนี้ ได้แก่ ปลาที่อาศัยอยู่บริเวณกองหินชนิดต่างๆ เช่นปลากะรัง ปลาใบขนุน เป็นต้น

ภาพที่ ๒๙ แหล่งทำการประมงเครื่องมือลอบปลา บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

๓ เครื่องมือประเภทเบ็ด

เครื่องมือประเภทเบ็ด เป็นเครื่องมือ ประมงที่พบได้ทั่วไป ซึ่งชาวประมงมีทั้งใช้เป็นเครื่องมือ ประมงหลัก เช่น เบ็ดลากหมึก เป็นต้น และใช้เป็นเครื่องมือประมงเสริม เช่น ตกหมึกด้วยเหยื่อปลอม ตกปลา หรือเบ็ดราวเกี่ยวเหยื่อ เป็นต้น โดยจะใช้ทำการประมงหลังจากที่ทำการประมงด้วยเครื่องมือหลักแล้ว หรือใน บางครั้งที่มีสัตว์น้ำเข้ามาในแหล่งทำประมงอย่างชุกชุม เช่น ปลาอินทรี หรือหมึกกล้วยที่เข้ามาวางไข่ในเขตน้ำ ตื้น เป็นต้น

๓.๑ เบ็ดมือ มีลักษณะเป็นสาย (สายดิ่ง) ประกอบด้วยสายหลักใช้สายเอ็นเบอร์ ๑๐๐ ขนาดเส้น ผ่านศูนย์กลาง ๑ มม. ยาว ๑๐๐.๐ ม. ปลายสายหลักจะร้อยติดตะกั่วขนาด ๑๕๐ กรัม แล้วจึงมัดติดกับห่วงลูก หมุน อีกด้านหนึ่งจะมัดหรือเกี่ยวคล้องกับสายกึ่ง โดยจะแบ่งตามขนาดของสัตว์น้ำเป้าหมาย ถ้าใช้จับสัตว์น้ำที่ มีขนาดใหญ่และมีฟันแหลมคมจะใช้ลวดนิ่มหรือลวดเป็น เส้นผ่านศูนย์กลาง ๐.๗ มม. ยาว ๐.๗๐-๑.๐๐ ม. และสัตว์น้ำที่มีขนาดเล็กใช้สายกึ่งเป็นสายเอ็น ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๐.๕๐ มม. หรือ ๐.๗๐ มม. ยาว ประมาณ ๖๐-๘๐ ซม. ในแต่ละสายใช้เบ็ด ๑-๒ ตัว ขนาดของเบ็ดนั้นจะขึ้นอยู่กับขนาดสัตว์น้ำเป้าหมาย สามารถปรับเปลี่ยนได้ และเหยื่อที่ใช้ อาจใช้หมึกหรือปลาเป็นเหยื่อ เบ็ดแต่ละสายจะม้วนเก็บด้วยโลนเก็บสาย ซึ่งทำด้วยฟุนลอยเก่า ๆ มาตัดแปลง ทำจากไม้หรือทำจากพลาสติก

๓.๒ เบ็ดตกหมึก หรือโยธกตกหมึก มีลักษณะเป็นสายคล้ายเบ็ดมือตกปลา ประกอบด้วยสาย หลัก ใช้สายเอ็นเบอร์ ๑๐๐ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๑ มม. มีความยาวประมาณ ๗๐.๐-๑๐๐.๐ ม. จะม้วนเก็บ ด้วยโลน ปลายสายหลักจะมัดติดกับห่วงลูกหมุน ส่วนห่วงลูกหมุนอีกด้านจะต่อด้วยสายกึ่ง โดยใช้สายเอ็นเบอร์ ๗๐ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๐.๗ มม. ยาว ๗.๐ ซม. ปลายสายกึ่งจะมัดติดกับห่วงบนของโยธกา ลักษณะของ โยธกามีรูปร่างเป็นทรงกระบอกและรูปร่างซึ่งทำด้วยตะกั่ว (ภาพที่ ๓๐) ส่วนล่างของโยธกาจะมีตัวเบ็ดเรียง เป็นวงแล้วยึดหรือฝังตัวแน่นด้วยตะกั่วหลอมเป็นรูปแบบดังกล่าว และเพื่อเป็นการเพิ่มน้ำหนักด้วย มีขนาดเส้น ผ่านศูนย์กลาง ๑๐-๒๐ มม. ยาว ๗.๐-๙.๕ ซม. ตกแต่งหรือหุ้มโยธกาด้วยกระดาษแก้วแบบสะท้อนแสงมีสีต่างๆ บางชนิดหุ้มด้วยผ้าไนลอนระบายสีและใส่ลูกตาปลอมและติดขนไก่ทั้ง ๒ ข้างของแท่งโยธกา ในบางพื้นที่อาจใช้ กุ้งปลอมร่วมกับโยธกาด้วย

ภาพที่ ๓๐ เครื่องมือเบ็ดตกหมึก โยธกตกหมึก บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

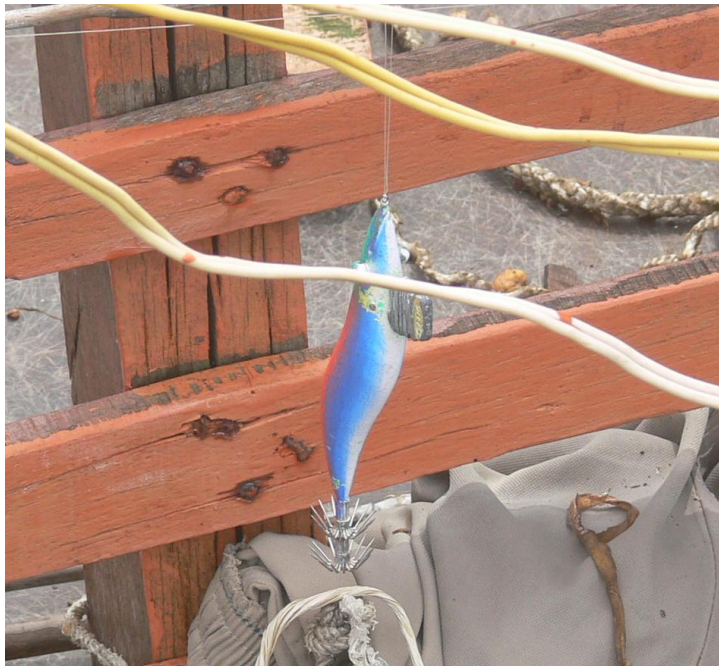
แหล่งทำการประมง เครื่องมือชนิดนี้จะพบมากในเรือประมงขนาดเล็ก ใช้ตกปลา และหมึกตามแนวชายฝั่งทะเล กองหินธรรมชาติ แนวปะการังเทียม (ภาพที่ ๓๑)

ฤดูทำการประมง ทำการประมงได้ตลอดทั้งปี และจะทำได้ดีในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม

๓.๓ กุ้งปลอม เป็นเครื่องมือทำการประมงประเภทเกี่ยวติด โดยใช้เหยื่อเทียมที่มีรูปร่างคล้ายกุ้ง (ภาพที่ ๓๒) ใช้ในการล่อสัตว์น้ำ ประกอบด้วยสายหลักใช้สายเอ็นเบอร์ ๔๐ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๐.๔ มม. ยาวประมาณ ๖๐-๘๐ ม. และมีวนเก็บสายด้วยโหนดทำจากพลาสติก ปลายของสายหลักจะมัดติดกับห่วงลูกหมุน แล้วต่อด้วยสายกิ่งโดยใช้สายขนาดเดียวกับสายหลัก ยาวประมาณ ๖๐ ซม. ส่วนปลายของสายกิ่งจะมัดติดกับโยซูริกุ้ง โยซูริกุ้งทำด้วยไม้เนื้ออ่อนหรือพลาสติกมีรูปร่างคล้ายกุ้งแต่ไม่มีหนวด มีหลายสีและหลายขนาด ส่วนที่เป็นหางของกุ้งจะเป็นกลุ่มเบ็ดไม่มีเงี่ยงเรียงเป็นวง จำนวน ๒ ชั้น ส่วนหัวด้านข้างทั้ง ๒ ข้างจะมีขนนกหรือขนไก่ และส่วนหน้าจะมีลูกตาปลอมทั้ง ๒ ข้างติดอยู่และด้านล่างของส่วนหัวจะติดตะกั่วแผ่น ส่วนตรงปากของกุ้งปลอมจะยึดติดกับห่วงลูกหมุน

แหล่งทำการประมง เครื่องมือชนิดนี้จะพบมากในเรือไโด น้หมึก และเรือประมงขนาดเล็ก ใช้ตกตามแนวชายฝั่ง กองหินธรรมชาติ แนวปะการังเทียม (ภาพที่ ๓๑)

ฤดูทำการประมง ทำการประมงได้ตลอดทั้งปีและจะทำได้ดีในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม

ภาพที่ ๓๒ เครื่องมือกุ้งปลอมตกหมึกบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

๓.๔ เบ็ดลากหมึก เบ็ดลากหมึกประกอบด้วยคันไม้ไผ่ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๓.๕ ซม. ยาว ๖.๕ ม. ติดอยู่ทางด้านข้างของกาบเรือทั้งสองข้าง ที่ปลายคันมีห่วงเหล็กเส้นผ่าศูนย์กลาง ๕.๐ ซม. ไว้สำหรับร้อยสายลาก ซึ่งใช้สายเอ็นเบอร์ ๕๐ ที่ปลายสายมัดติดกับลูกหมุนและอีกด้านของลูกหมุน มัดต่อกับสายซึ่งจำนวน ๒ เส้น ซึ่งมีความยาว ๕๐ ซม. ใช้สายเอ็นเบอร์เดียวกับสายลากและปลายของสายซึ่งจะต่อกับกุ้งปลอม ซึ่งใช้กุ้งปลอมมีความยาว ๓.๕ นิ้ว ใน ๑ สาย จะมัดกุ้งปลอม ๒-๓ ตัว ในระยะที่ต่างกัน โดยสัตว์น้ำหลักของเครื่องมือ คือ หมึกหอม แต่สามารถจับหมึกกล้วยได้ด้วยแต่มีปริมาณน้อย

แหล่งทำการประมง ทำการประมงตามแนวชายฝั่ง ที่มีกองหินธรรมชาติ แนวปะการังหรือกองปะการังเทียม (ภาพที่ ๓๑) ระดับความลึกน้ำ ๕.๐-๒๓.๐ ม.

ฤดูทำการประมง เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม

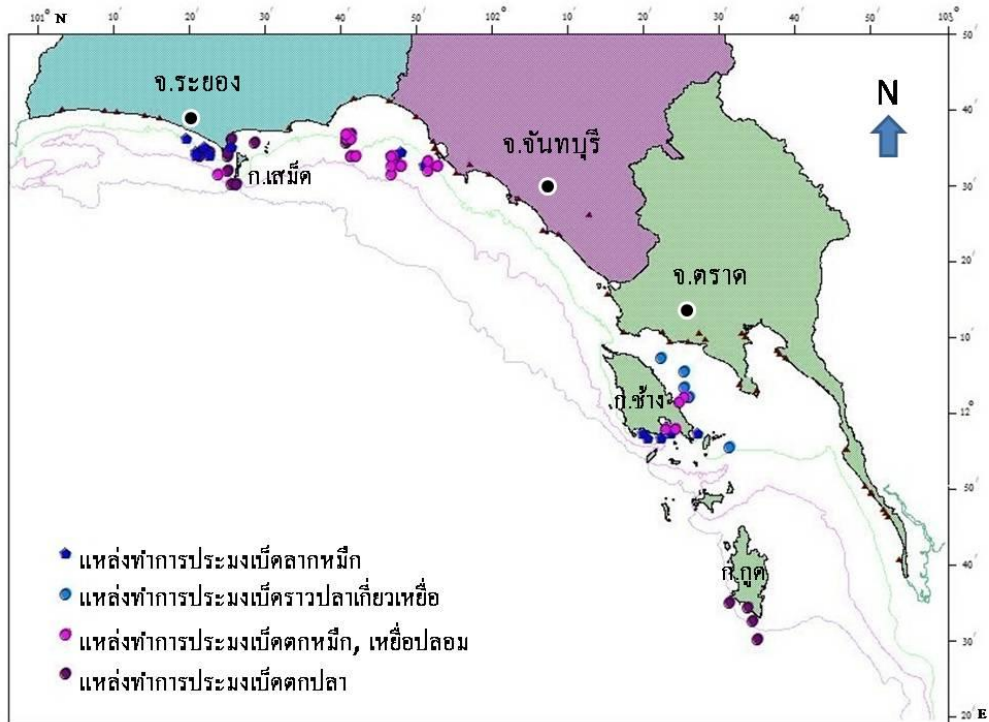
๓.๕ เบ็ดราวเกี่ยวเหยื่อ ประกอบด้วยสายหลักหรือสายคร่าวใช้เชือกโพลีโพรพีลีน (ไยยักซ์) หรือโพลีเอทธีลีน ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๔ มม. ยาวประมาณ ๘๕ ม.ต่อ ๑ ตับ สายกิ่งหรือสายรองใช้เชือกโพลีเอทธีลีนขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๒ มม. ยาวประมาณ ๓๐ ซม.ปลายสายกิ่งด้านหนึ่งจะมัดติดกับสายหลัก และอีกด้านหนึ่งจะมัดติดกับตัวเบ็ด ตัวเบ็ดใช้ตัวเบ็ดแบบมีเงี่ยง (ตัว J) ใช้ระยะห่างสายกิ่ง (เบ็ด) ประมาณ ๒๘ ซม. เบ็ดราวหนึ่งชุดหรือหนึ่งตับจะมีเบ็ดจำนวน ๒๐๐ ตัวและจะจัดเก็บด้วยไม้ตบซึ่งทำด้วยไม้ไผ่ขนาดกว้าง ๔-๕ ซม. ยาว ๑.๓๘ ม. หนา ๑-๑.๕ ซม.แล้วเขาร่องหรือเจาะทะลุยาวประมาณ ๑.๒๕ ม.ไว้สำหรับจัดเรียงเก็บตัวเบ็ด (ภาพที่ ๓๓) ส่วนมากจะทำการประมงในช่วงเย็นใกล้มืด ก่อนออกทำการชาวประมงจะเตรียมเหยื่อปลา ทุ่นบอกตำแหน่ง น้ำหนักถ่วงใช้ก้อนคอนกรีตหนักข้างละ ๕-๑๐ กิโลกรัม จำนวน ๒ ก้อน การวางเบ็ดจะวางเป็นแถวเตี้ยตั้งฉากหรือขนานกับแนวชายฝั่งหรือเกาะซึ่งวางข้างกองหินใต้น้ำ หรือโขดทราย โดยจะวางต่อกันหลายๆตับต่อพื้นที่แต่ละรายจะมีเบ็ด ๒-๑๐ ตับ ระยะเวลาในการทำการจะวางเบ็ดทิ้งไว้ในทะเลตั้งแต่ช่วงเย็นจนกระทั่งเช้าตรู่ จึงเริ่มกู้เบ็ดโดยการดึงสายหลักหรือสายคร่าวเบ็ด พร้อมกับเก็บเบ็ดเรียงเข้าไม้เก็บเบ็ดเรือประมงที่ใช้ทำการประมงขนาดความยาว ๕-๖ ม. เครื่องยนต์ ๕-๑๐ แรงม้า

ภาพที่ ๓๓ เครื่องมือเบ็ดราวเกี่ยวเหยื่อ บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

แหล่งทำการประมง ทำการประมงตามแนวชายฝั่ง ที่มีกองหินธรรมชาติ ใกล้แนวปะการังหรือกองปะการังเทียม (ภาพที่ ๓๑) ระดับความลึกน้ำ ๕.๐-๒๓.๐ ม.

ฤดูทำการประมง เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม

ภาพที่ ๓๑ แหล่งทำการประมงเครื่องมือเบ็ด บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

สรุปผลการศึกษา

๑. ชนิดเครื่องมือประมงขนาดเล็ก บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

เครื่องมือประมงขนาดเล็กที่ศึกษา พบทั้งสิ้น จำนวน ๓ ประเภท ได้แก่ ประเภทอวนติดตา พบเครื่องมือประมงทั้งสิ้น ๘ ชนิด ประเภทลอบ พบเครื่องมือประมงทั้งสิ้น ๕ ชนิด และประเภทเบ็ด พบเครื่องมือประมงทั้งสิ้น ๔ ชนิด รวมทั้งสิ้น ๑๗ ชนิดเครื่องมือ โดยเครื่องมือประมงที่พบมากที่สุด คือ อวนจมปู รองลงมา ได้แก่ อวนจมกุ้ง และอวนลอยปลาหู ซึ่งส่วนใหญ่พบทำประมงหนาแน่นในเขตจังหวัดตราด

๒. แหล่งและฤดูทำการประมงของเครื่องมือประมงขนาดเล็ก

บริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก แหล่งทำการประมงของเครื่องมือประมงขนาดเล็ก ส่วนมากชาวประมงจะทำการประมงส่วนใหญ่อยู่ในเขต ๓,๐๐๐ เมตร และทำการประมงตลอดทั้งปี

เอกสารอ้างอิง

- กมลพันธ์ อวัยวานนท์ และสมเดช สุขบันเทิง. ๒๕๓๗. การสำรวจชนิดและปริมาณเครื่องมือประมงทะเลในเขตจังหวัดตราด ๒๕๓๖. เอกสารวิชาการฉบับที่ ๔๒. ศูนย์พัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยฝั่งตะวันออก, กองประมงทะเล, กรมประมง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ๕๐ หน้า.
- กมลพันธ์ อวัยวานนท์, รังสิมันต์ บัวทอง, อนุชา ส่งจิตต์สวัสดิ์, ธีรยุทธ ศรีคุ้ม, โรจนรุฒน์ รุ่งเรือง, วราภรณ์ เดชบุญ, สุชาติ แสงจันทร์, วิทยา พันธะกิจ และอรสา เพชรสลัปสี . ๒๕๕๐. การประมงกุ้งทะเลจากอวนลอยกุ้งสามชั้นบริเวณอ่าวไทยและฝั่งทะเลอันดามัน . เอกสารวิชาการฉบับที่ ๑๗/๒๕๕๐, สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล, กรมประมง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ๔๙ หน้า.
- กรวิทย์ จันท์กุศล และเสาวนีย์ สิงหะไกรวรรณ. ๒๕๕๒. การประมงอวนจมปูและลอบปูแบบพับได้บริเวณอ่าวไทยตอนใน. เอกสารวิชาการฉบับที่ ๓/๒๕๕๒. สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล, กรมประมง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ๖๕ หน้า.
- กองประมงทะเล. ๒๕๔๐. คำนิยามและการจำแนกเครื่องมือประมงทะเลของไทย. กองประมงทะเล, กรมประมง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ๑๙๘ หน้า.
- จารุภา ศิริ และธีรยุทธ ศรีคุ้ม. ๒๕๕๕. ทรัพยากรปลาจากการประมงพื้นบ้านจังหวัดตราด. เอกสารวิชาการฉบับที่ ๒๒/๒๕๕๕. สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล, กรมประมง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ๒๕ หน้า.
- จารุภา ศิริ และดุสิต ตันวิไลย. ๒๕๕๑. ผลจับหอยหวาน (*Babylonia areolata*) จากลอบปูแบบพับได้ในจังหวัดระยอง. เอกสารวิชาการฉบับที่ ๘/๒๕๕๑. สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล, กรมประมง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ๑๗ หน้า.
- ธีรยุทธ ศรีคุ้ม และประภาส บินร่าหมาน. ๒๕๔๖. การศึกษาประสิทธิภาพอวนจมปู. เอกสารวิชาการฉบับที่ ๑/๒๕๔๖. สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล, กรมประมง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ๒๕ หน้า.
- ธีรยุทธ ศรีคุ้ม และประภาส บินร่าหมาน. ๒๕๕๑. การประมงลอบหมึกแบบพับได้ที่บ้านเจ้าหลาว จังหวัดจันทบุรี. เอกสารวิชาการฉบับที่ ๑๗/๒๕๕๑. สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล, กรมประมง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ๒๑ หน้า.
- ธีรยุทธ ศรีคุ้ม และประภาส บินร่าหมาน. ๒๕๕๕. การประมงอวนจมปูบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก. เอกสารวิชาการฉบับที่ ๑๕/๒๕๕๕. สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล, กรมประมง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ๒๔ หน้า.
- นันทพล สุขสำราญ, จารุภา ศิริ และรัชกฤต ตันวิไลย. (กำลังจัดพิมพ์) การประมงพื้นบ้านบริเวณจังหวัดตราด ปี ๒๕๕๒. สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล, กรมประมง.
- นิลนาจ ชัยธนาวิสุทธิ และอนุตร ฤกษ์ณะพันธุ์. ๒๕๔๓. การวิจัยเพื่อพัฒนาการผลิตหอยทะเลเศรษฐกิจชนิดใหม่ หอยหวาน: (*Babylonia areolata* Link ๑๘๗๐) สำหรับพื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรประมงชายฝั่งที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ. ทุนวิจัยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมว่าด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีประจำปี ๒๕๓๙, สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. ๑๐๕ หน้า
- เพิ่มศักดิ์ เฟิงมาก, จันท์ทิพย์ บันลือเดช และธศิณี นนทพันธ์. ๒๕๔๔. เครื่องมือประมงทะเลพื้นบ้านในจังหวัดสตูล. เอกสารวิชาการฉบับที่ ๔/๒๕๔๔. กองประมงทะเล, กรมประมง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ๒๕ หน้า.

- มนตรี สุมนทนา และวุฒิชัย วัังคะฮาด. ๒๕๔๙. การประมงอวนจมปูบริเวณจังหวัดระนอง. เอกสารวิชาการ ฉบับที่ ๒๗/๒๕๔๙. สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล, กรมประมง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ๓๗ หน้า.
- มาลา สุพงษ์พันธุ์ , กรุณา คงหมวก และสุพล จิตราพงษ์ . ๒๕๓๑. การประมงหมึกหอมในอ่าวไทย. รายงานวิชาการฉบับที่ ๑/๒๕๓๑. กลุ่มประเมินสภาพทรัพยากรและการประมง, กองประมงทะเล, กรมประมง, ๒๔ หน้า.
- มาลา สุพงษ์พันธุ์, สุพล จิตราพงษ์ และกิตติพงศ์ กลิ่นรอด . ๒๕๓๒. การประมงอวนลอยปูม้า ในสัมมนา ชาวประมงกับการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ วันที่ ๑๔-๑๕ ธันวาคม ๒๕๓๒. กองประมงทะเล, กรมประมง, ๑๙ หน้า.
- วุฒิชัย วัังคะฮาด, ธีระชัย เรืองพริ้ม และธีรภัทร ศุภสิริพงศ์. ๒๕๔๓. ประสิทธิภาพและผลตอบแทนของ อวนจมกุ้งที่มีขนาดตาอวนชั้นในต่างกันในอ่าวพังงา. เอกสารวิชาการฉบับที่ ๘/๒๕๔๓. ศูนย์พัฒนา ประมงทะเลฝั่งอันดามัน, กองประมงทะเล, กรมประมง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ๕๑ หน้า.
- วุฒิชัย วัังคะฮาด, เรือโทเฉลิมชาติ อรุณโรจน์ประไพ, ธีระชัย เรืองพริ้ม และธีรภัทร ศุภสิริพงศ์. ๒๕๔๔. การศึกษาเครื่องมือประมงพื้นบ้านในอ่าวพังงาและอ่าวกระบี่. เอกสารวิชาการฉบับที่ ๗/๒๕๔๔. กองประมงทะเล, กรมประมง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ๖๕ หน้า.
- วุฒิชัย วัังคะฮาด, ธีรยุทธ ศรีคุ้ม, กมลพันธ์ อวัยวานานท์, ศันสนีย์ ศรีจันทร์งาม, อำนาจ ศิริเพชร, เฉลิมชาติ อรุณโรจน์ประไพ และกำพล ลอยขึ้น. ๒๕๕๐. การประมงอวนจมปู. เอกสารวิชาการ ฉบับที่ ๑๓/๒๕๕๐. สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล, กรมประมง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ๔๑ หน้า.
- ศันสนีย์ ศรีจันทร์งาม และจินดา เพชรกำเนิด. ๒๕๔๙. การประมงลอบปูบริเวณอ่าวไทยตอนกลาง. เอกสาร วิชาการฉบับที่ ๑๕/๒๕๔๙. สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล, กรมประมง, กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์. ๔๒ หน้า.
- สุเมธ ตันติกุล. ๒๕๒๒. การแพร่กระจายของปูม้าในอ่าวไทย. รายงานวิชาการฉบับที่ ๓๐. งานสัตว์น้ำอื่นๆ, กองประมงทะเล, กรมประมง. ๑๗ หน้า.
- สุชาติ แสงจันทร์ และสมศักดิ์ ศิริรักษ์. ๒๕๔๗. การประมงอวนจมปูบริเวณอ่าวพังงา. เอกสารวิชาการฉบับ ที่ ๕/๒๕๔๗. สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล, กรมประมง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ๒๐ หน้า.
- สุชาติ แสงจันทร์, วิทยา พันธะกิจ และเทิดศักดิ์ มิตรวงศ์. ๒๕๕๑. การประมงอวนจมกุ้งสามชั้นบริเวณ อ่าวพังงา พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๙. เอกสารวิชาการฉบับที่ ๑๓/๒๕๕๑. สำนักวิจัยและพัฒนาประมง ทะเล, กรมประมง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ๖๑ หน้า.
- อนุชา ส่งจิตต์สวัสดิ์, ธีรยุทธ ศรีคุ้ม และสุวรรณี ฉินบำรุง. ๒๕๕๔. เครื่องมือประมงทะเลขนาดเล็กบริเวณ อ่าวเกาะช้าง และเกาะกูด จังหวัดตราด ปี ๒๕๕๒. เอกสารเผยแพร่ฉบับที่ ๒/๒๕๕๔. สำนักวิจัย และพัฒนาประมงทะเล, กรมประมง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ๑๖ หน้า.